

**UCHWAŁA NR LVII/1123/14
RADY MIASTA MYSŁOWICE**

z dnia 28 sierpnia 2014 r.

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Mysłowice na lata
2014 – 2018**

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 9, art.18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r., poz. 594, z późn. zm.), w związku z art. 87 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jedn. Dz. U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.)

**Rada Miasta Mysłowice
uchwała:**

§ 1. Przyjąć Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Mysłowice na lata 2014 – 2018, stanowiący załącznik do Uchwały.

§ 2. Wykonanie Uchwały powierzyć Prezydentowi Miasta.

§ 3. Uchwała podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Śląskiego.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie w dniu podjęcia.

Przewodniczący Rady Miasta
Mysłowice

Grzegorz Łukaszek

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA MYSŁOWICE NA LATA 2014 – 2018

MYSŁOWICE 2014 r.

Spis treści:

1. Wstęp
2. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami
  - 2.1 Definicje podstawowych pojęć z zakresu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami
  - 2.2 Formy i sposoby ochrony zabytków
3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce
4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego
  - 4.1 Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami
    - 4.1.1 Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004 – 2013
i Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004 – 2020
    - 4.1.2 Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2013 – 2016
    - 4.1.3 Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju do roku 2030
  - 4.2 Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonywanymi na poziomie województwa i powiatu
    - 4.2.1 Strategia Rozwoju Kultury w Województwie Śląskim na lata 2006 – 2020
    - 4.2.2 Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami w Województwie Śląskim na lata 2014 – 2017
5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego
  - 5.1 Relacja gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy (analiza dokumentów programowych gminy)
  - 5.2 Charakterystyka zasobów oraz analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy
    - 5.2.1 Ogólna charakterystyka miasta
    - 5.2.2 Zarys historii obszaru gminy
    - 5.2.3 Krajobraz kulturowy
    - 5.2.4 Zabytki nieruchome
    - 5.2.5 Zabytki ruchome
    - 5.2.6 Zabytki archeologiczne
    - 5.2.7 Strefy planowane do ochrony konserwatorskiej w „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Mysłowice”
    - 5.2.8 Dziedzictwo niematerialne i zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy

6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy. Analiza szans i zagrożeń.
7. Założenia programowe
  - 7.1 Priorytety, kierunki działania oraz zadania programu opieki
8. Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami
9. Zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami
10. Źródła finansowania programu opieki nad zabytkami
11. Część graficzna programu opieki nad zabytkami

1. Wstęp

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Mysłowice na lata 2014 – 2018, zwany dalej *Programem*, jest dokumentem polityki administracyjnej w zakresie podejmowanych działań, dotyczących inicjowania, wspierania i koordynowania prac z dziedziny ochrony zabytków, upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego gminy oraz krajobrazu kulturowego miasta Mysłowice.

Jest także dokumentem uzupełniającym w stosunku do innych aktów planowania w gminie, takich jak miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, Strategia Zrównoważonego Rozwoju Mysłowice 2020+ oraz Miejski Program Rewitalizacji.

Podstawowym celem Programu jest określenie obszarów, jak i poszczególnych zabytków najbardziej wartościowych dla miasta i regionu, określenie zagrożeń i szans rozwoju wskazanych obszarów i zabytków oraz koniecznych do podjęcia działań w celu poprawy stanu ich zachowania, wyeksponowania walorów zabytkowych, społecznych i krajobrazowych. Konserwacja i renowacja poszczególnych obiektów, jak również całych zespołów zabudowy jest szansą nie tylko na poprawę stanu ich zachowania. Ma również wpływ na zmianę warunków życia i jakości przestrzeni miasta Mysłowice.

Dodatковым celem niniejszego Programu jest wskazanie:

- uwarunkowań i kierunków działania w zakresie opieki nad zabytkami, określonych Ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r.;
- wytycznych, przyjętych w Narodowej Strategii Rozwoju Kultury i Strategii Rozwoju Kultury w Województwie Śląskim, jak również w Krajowym oraz Wojewódzkim Programie Opieki nad Zabytkami;
- uregulowań prawnych, wynikających z odrębnych przepisów, dotyczących m. in. planowania i zagospodarowania przestrzennego, prawa budowlanego, prawa ochrony środowiska i ochrony przyrody, gospodarki nieruchomości;
- możliwości finansowania działań, podejmowanych przy obiektach zabytkowych oraz pozyskiwania stosownych środków z różnych źródeł;
- wyznaczenie najważniejszych zadań, związanych z ochroną zabytkowego zasobu miasta, podejmowanych w okresie długofalowym, ze szczególnym uwzględnieniem działań, wymaganych do zrealizowania w latach 2014 – 2018.

Niniejszy program opieki nad zabytkami jest dokumentem obejmującym zabytki nieruchome „A” oraz zabytki ruchome „B”, wpisane do rejestru zabytków województwa śląskiego. Wymóg cyklicznej aktualizacji Programu skutkować będzie uwzględnieniem koniecznych modyfikacji, wynikających ze zmian uwarunkowań prawnych i administracyjnych, a także dynamiki uwarunkowań społecznych i gospodarczych w gminie Mysłowice.

Jest punktem wyjścia dla szeroko rozumianej współpracy pomiędzy myśłowickim samorządem,

właścicielami i zarządcami obiektów o charakterze zabytkowym oraz Śląskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Katowicach. Głównym założeniem, przyjętym przy tworzeniu Programu jest zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego lokalnej społeczności, jak również podejmowanie i kontynuacja działań rewitalizacyjnych i rozwojowych w mieście Mysłowice.

2. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami

Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 9 Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jedn. Dz. U. z 2001 r. Nr 142 poz. 1591 z późn. zm.) gminy w zakresie zadań własnych realizują sprawy dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Pośrednio do ochrony zabytków odnoszą się również zadania własne gminy, obejmujące kwestie ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej, gminnych dróg, ulic i mostów, placów oraz organizacji ruchu drogowego, bibliotek gminnych i innych instytucji kultury, kultury fizycznej i turystyki, zieleni gminnej i zadrzewień, cmentarzy gminnych, utrzymania gminnych obiektów i urzędzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracji i promocji gminy.

Podstawowym dokumentem regulującym proces ochrony dziedzictwa kulturowego gminy jest Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jedn. Dz. U. z 2003 r. Nr 162 poz. 1568 z późn. zm.). Reguluje ona zasady ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, definiuje pojęcie zabytku, określa formy ochrony, kompetencje organów ochrony zabytków, formy finansowania prac, prowadzonych przy zabytkach oraz sposoby ich ewidencjonowania. Ponadto nakłada ona na gminę obowiązek sporządzania gminnego programu opieki nad zabytkami wraz z wymogiem ogłoszenia tego Programu w Wojewódzkim Dzienniku Urzędowym (art. 87 ust. 4 i 5). Rada gminy w trybie art. 87 ust. 3 cytowanej wyżej ustawy przyjmuje gminny program opieki nad zabytkami w drodze uchwały, po uzyskaniu opinii właściwego miejscowo wojewódzkiego konserwatora zabytków. Z realizacji programu prezydent miasta sporządza co dwa lata sprawozdanie, które przedstawia radzie gminy.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Mysłowice na lata 2014 – 2018, zgodnie z przytoczoną wyżej ustawą ma na celu:

- Włączenie zadań związanych z ochroną zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- Uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- Wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- Podjęcie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw, sprzyjających zwiększaniu środków

finansowych na opiekę nad zabytkami;

- Określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe;
- Podejmowanie przedsięwzięć, umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

2.1 Definicje podstawowych pojęć z zakresu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami
ZABYTEK to nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki lub zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową. Podlegają one ochronie i opiece bez względu na stan zachowania, jako:

- Zabytki nieruchome, będące w szczególności:
  - krajobrazami kulturowymi
  - układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi
  - dziełami architektury i budownictwa
  - dziełami budownictwa obronnego
  - obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi
  - cmentarzyskami
  - parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni
  - miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji
- Zabytki ruchome, będące w szczególności:
  - dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej
  - kolekcjami będącymi zbiorami przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje
  - numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militarnymi, sztandarami, pieczęciami, odznakami i medalami
  - wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych oraz nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego
  - materiałami bibliotecznymi
  - instrumentami muzycznymi

- wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi
  - przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność osobistości lub instytucji
- Zabytki archeologiczne, będące w szczególności:
    - pozostałościami terenów pradziejowego i historycznego osadnictwa
    - cmentarzyskami
    - kurhanami
    - relikdami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej

Ponadto ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

OCHRONA ZABYTKÓW polega w szczególności na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych, umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie
- zapobieganie zagrożeniom, mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków
- udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków
- przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę
- kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków
- uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz kształtowaniu środowiska

OPIEKA NAD ZABYTKAMI sprawowana jest przez właściciela lub posiadacza zabytku i polega na zapewnieniu warunków:

- naukowego badania i dokumentowania zabytku
- prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku
- zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie
- korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości
- popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury

2.2 Formy i sposoby ochrony zabytków

- wpis do rejestru zabytków
- uznanie za pomnik historii
- utworzenie parku kulturowego
- ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego
- wpis do gminnej ewidencji zabytków

REJESTR ZABYTEKÓW

Wpisu do rejestru zabytków, znajdujących się na terenie województwa dokonuje wojewódzki konserwator zabytków na podstawie decyzji wydanej z urzędu, bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się ten zabytek. Do rejestru może być wpisane jego otoczenie, a także nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna zabytku. Na tych samych zasadach prowadzone są rejestry zabytków ruchomych.

POMNIK HISTORII

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego w drodze rozporządzenia może uznać za pomnik historii zabytek nieruchomy wpisany do rejestru zabytków lub park kulturowy o szczególnej wartości dla kultury, określając równocześnie jego granice. Właściwy merytorycznie minister może złożyć stosowny wniosek, o którym mowa, po uzyskaniu opinii Rady Ochrony Zabytków.

PARK KULTUROWY

Rada gminy, po zasięgnięciu opinii właściwego terytorialnie wojewódzkiego konserwatora zabytków, w drodze uchwały może utworzyć park kulturowy w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi, charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej. Uchwała określa nazwę parku, jego granice, sposób ochrony, zakazy i ograniczenia. Wójt (burmistrz, prezydent) w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków sporządza plan ochrony parku kulturowego, wymagający zatwierdzenia przez radę gminy.

DOKUMENTY PLANISTYCZNE W GMINIE

Zgodnie z Ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80 poz. 717) dwa główne dokumenty planistyczne w gminie to:

- studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego
- jest opiniowane przez wojewódzkiego konserwatora zabytków
- określa obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody i krajobrazu kulturowego

- jego ustalenia są wiążące przy sporządzaniu planów miejscowych
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy
- podlega uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków
- jest aktem prawa miejscowego
- stanowi formę ochrony zabytków

Oba powyższe rodzaje dokumentów uwzględniają w szczególności ochronę:

- zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków i ich otoczenie
- innych zabytków nieruchomych znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków
- parków kulturowych

GMINNA EWIDENCJA ZABYTEKÓW

Na podstawie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami każda gmina prowadzi Gminną Ewidencję Zabytków.

Jest ona prowadzona w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy, obejmujących:

- zabytki nieruchome „A”, wpisane do rejestru zabytków województwa śląskiego
- zabytki ruchome „B”, wpisane do rejestru zabytków województwa śląskiego
- zabytki nieruchome, wyznaczone do ochrony konserwatorskiej przez wójta (burmistrza, prezydenta)

Wpis zabytków nieruchomych do gminnej ewidencji zabytków sam w sobie nie stanowi formy ich ochrony, jednakże pozwala na objęcie tych zabytków ochroną w formie zapisu w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz we właściwych, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce

Obowiązujące uwarunkowania prawne, dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami są zawarte w następujących aktach prawnych:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, w której zabytki zostały objęte ochroną, zadeklarowaną jako obowiązek państwa i obywatela, zgodnie z brzmieniem art. 5, art. 6 ust. 1.
- Art. 7 ust. 1 pkt 9 Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jedn. Dz. U. z 2001 r. Nr 142 poz. 1591 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków o opiece nad zabytkami (tekst jedn. Dz. U. z 2003 r. Nr 162 poz. 1568 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jedn. Dz. U. z 2012 r. poz. 647 z późn. zm.) w zakresie kształtowania polityki przestrzennej, zasad i sposobów postępowania w sprawach przeznaczenia terenów oraz ich zagospodarowania

i zabudowy, ze szczególnym uwzględnieniem wymagań ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

- Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r. Nr 1409 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jedn. Dz. U. z 2013 poz. 1232 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jedn. 2013 poz. 1235 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 o ochronie przyrody (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r. poz. 627 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 o gospodarce nieruchomościami (tekst jedn. Dz. U. z 2014 r. poz. 518 z późn. zm.) w której celem publicznym jest między innymi opieka nad nieruchomościami stanowiącymi zabytki w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Ustawa określa również tryb postępowania wobec nieruchomości objętych prawną ochroną konserwatorską.
- Ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (tekst jedn. 2014 poz. 849 z późn. zm.), umożliwiająca zwolnienie z podatku od nieruchomości gruntów i budynków wpisanych indywidualnie do rejestru zabytków, pod warunkiem ich utrzymania i konserwacji (zgodnie z przepisami o ochronie zabytków) z wyjątkiem części zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej.
- Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (tekst jedn. Dz. U. z 2012 r. poz. 406 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (tekst jedn. z 2010 r. Nr 234 poz. 536 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (tekst jedn. Dz. U. z 2012 r. poz. 987).
- Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (tekst jedn. Dz. U. z 2012 r. poz. 642 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (tekst jedn. z 2011 r. Nr 123 poz. 698 z późn. zm.).
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków i krajowego rejestru zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. z 2011 r. nr 113 poz. 661).
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 27 lipca 2011 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich, robót budowlanych, badań

konserwatorskich, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków oraz badań archeologicznych (Dz. U. z 2011 r. Nr 165 poz. 987).

- Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 6 czerwca 2005 r. w sprawie udzielenia dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru (Dz. U. 2014 poz. 399).
- Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2004 r. Nr 212 poz. 2153).

4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

4.1 Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

4.1.1 Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004 – 2013 i Uzupelnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004 – 2020

Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004 – 2013, jak również Uzupelnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004 – 2020 są rządowymi dokumentami, tworzącymi ramy dla nowoczesnego mecenatu państwa w sferze kultury.

W obu tych dokumentach szczególny nacisk położony został na nowoczesne pojmowanie polityki kulturalnej państwa, funkcjonowanie w warunkach rynkowych, a także dla wspólnoty Polski z Unią Europejską. Głównym zaś celem strategii jest działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju kulturalnego regionów w Polsce.

Przyjęte zostały następujące priorytety:

- Aktywne zarządzanie zasobem, stanowiącym materialne dziedzictwo kulturowe celem poprawy stanu zabytków, ich adaptację i rewitalizację oraz zwiększenie dostępności dla mieszkańców, turystów i inwestorów. Realizacja tych działań pozwoli na uatrakcyjnienie regionów, a także wykorzystanie ich potencjału, związanego z posiadaniem dziedzictwem kulturowym.
- Edukacja i administracja na rzecz ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego.

Dokumentem służącym wdrożeniu Narodowej Strategii Rozwoju Kultury w sferze materialnej spuścizny kulturowej Polski jest Narodowy Program Kultury – „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego”, zgodny z założeniami, przyjętymi dla Krajowego programu ochrony zabytków. Wytoczono w nim strategiczne cele polityki państwa w sferze ochrony zabytków, poprzez:

- podjęcie prac nad kompleksowym systemem edukacji na rzecz dziedzictwa
- poszukiwanie instrumentów wzmacniających efekty działalności służby konserwatorskiej
- intensyfikację ochrony i upowszechnienie dziedzictwa kulturowego, w tym szczególnie kompleksową poprawę stanu zabytków nieruchomych.

4.1.2 Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2013 – 2016

W tezach do Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami określono siedem podstawowych zasad konserwatorskich:

- primum non nocere
- maksymalnego poszanowania oryginalnej substancji zabytku i wszystkich jego wartości (materialnych i niematerialnych)
- minimalnej niezbędnej ingerencji (powstrzymanie się od działań niekoniecznych)
- usuwania tylko tego, co na oryginał działa niszcząco
- czytelności i odróżnialności ingerencji
- odwracalności metody i materiałów
- wykonywanie wszelkich prac zgodnie z najlepszą wiedzą i na najwyższym poziomie.

Zasady te powinny być uwzględniane podczas prowadzenia wszelkich prac przy zabytkach, przez wszystkie osoby działające w sferze opieki nad zabytkami, czyli przez pracowników urzędów, konserwatorów dzieł sztuki, architektów i urbanistów, pracowników budowlanych, archeologów i badaczy, właścicieli, użytkowników, w tym duchownych – codziennych konserwatorów zabytkowych świątyń.

W trakcie opracowania powyższego programu przyjęto następujące założenia:

- Uwarunkowania ochrony i opieki nad zabytkami, w tym:
  - stan zabytków nieruchomych
  - stan zabytków ruchomych
  - stan zabytków archeologicznych
  - stan zabytków techniki
  - pomniki historii i obiekty wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego UNESCO
  - stan służb konserwatorskich
  - stan opieki nad zabytkami
  - stan uregulowań prawnych
- Działania o charakterze systemowym:
  - powiązanie ochrony zabytków z polityką ekologiczną, ochrony przyrody, architektoniczną i przestrzenną, celną i polityką bezpieczeństwa państwa
  - wypracowanie strategii ochrony dziedzictwa i wprowadzenie jej do polityk sektorowych
- System finansowania, poprzez stworzenie sprawnego systemu finansowania ochrony i opieki konserwatorskiej.
- Dokumentowanie, monitorowanie i standaryzacja metod działania, w tym ujednoczenie metod działań profilaktycznych, konserwatorskich, restauratorskich i ochronnych.

- Kształcenie i edukacja, w tym kształcenie profilaktyczne, podyplomowe i system uznawalności wykształcenia, edukacja społeczeństwa, edukacja właścicieli i użytkowników.
- Współpraca międzynarodowa, w tym z instytucjami i organizacjami, współpraca w obszarze Europy Środkowej.

4.1.3 Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju do roku 2030

Określa zasady polityki państwa w zakresie przestrzennego zagospodarowania kraju w perspektywie kilkunastu najbliższych lat. Jej nadrzędnym celem jest efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia ogólnych celów rozwojowych:

- konkurencyjności
- zwiększenia zatrudnienia
- sprawności funkcjonowania państwa
- długoterminowej spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym

Wskazuje również, że promocja dziedzictwa kulturowego wpływa na wzrost rozpoznawalności i atrakcyjności polskiej przestrzeni. Zaś dbałość o spuściznę kultury dawnych mieszkańców ziem polskich i wspieranie zachowanych tradycji lokalnych (w tym szeroko rozumianych zabytków) sprzyja zarówno rozwojowi turystyki, jak również wspiera i wzmacnia procesy identyfikacji tożsamości kulturowej.

W dokumencie wskazano również, że podstawowymi formami ochrony krajobrazów powinny zostać formy dotychczas stosowane, to jest:

- parki krajobrazowe
- pomniki historii
- parki kulturowe
- wpis na listę dziedzictwa kulturowego obiektów rangi międzynarodowej.

4.2 Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonywanymi na poziomie województwa i powiatu

4.2.1 Strategia Rozwoju Kultury w Województwie Śląskim na lata 2006 - 2020

Przyjęta w 2006 r. Strategia Rozwoju Kultury w Województwie Śląskim określa następujące wytyczne kształtowania kulturalnego wizerunku województwa śląskiego, jako regionu:

- zróżnicowanego kulturowo, harmonijnie łączącego odmienne tradycje i tożsamości kulturowe
- odzwierciedlającego i kształtującego podstawowe cnoty obywatelskie, takie jak otwartość, uczciwość, odpowiedzialność, pracowitość, umiejętności

- współpracy społecznej, wpływające pozytywnie na jakość kapitału społecznego
- o istotnym znaczeniu kultury jako elementu rozwoju gospodarczego, zwiększającego konkurencyjność ekonomiczną województwa, dającego szanse na rozwój społeczno – ekonomiczny i poprawiającego jakość życia społecznego
  - innowacyjnie wykorzystującego potencjał twórczy środowiska artystycznego, celem jakościowej poprawy przestrzeni publicznej, w tym instytucji użyteczności publicznej.

Wojewódzka Strategia Rozwoju Kultury określa następujące cele strategiczne i kierunki działania, bezpośrednio i pośrednio wpływające na lokalne programy opieki nad zabytkami:

- Kompetencje kulturowe
  - tworzenie i realizacja programów edukacji kulturowej w zakresie kształtowania kompetencji kulturowych
  - edukacja w zakresie zarządzania kulturą poprzez prowadzenie prac badawczych, kształcenie menedżerów kultury
  - edukacja środowisk twórczych
- Dostęp do kultury
  - zwiększenie i ułatwienie dostępu do uczestnictwa w kulturze
  - budowa nowych obiektów kulturalnych i poprawa stanu istniejących obiektów kultury
  - poszukiwanie atrakcyjnych sposobów upowszechniania treści kulturowych
  - wspieranie programów współpracy ponadregionalnej
  - poprawa informacji i promocji kulturalnej
  - wspieranie rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego
- Dziedzictwo kulturowe
  - rozpoznawanie zasobów dziedzictwa kulturowego oraz prowadzenie projektów badawczych na jego temat
  - inwentaryzowanie dziedzictwa kulturowego
  - popularyzacja dziedzictwa kulturowego, w tym z użyciem najnowszych technik
  - rewitalizacja i renowacja obiektów zabytkowych
  - rewitalizacja obiektów i terenów przemysłowych oraz znajdowanie dla nich nowych funkcji
  - wykorzystywanie dziedzictwa kulturowego regionu na potrzeby turystyki
  - tworzenie zasobów dziedzictwa kulturowego regionu
- Treści kulturowe
  - tworzenie warunków oraz instrumentów umożliwiających twórcze działanie
  - rozwój środków współpracy środowisk twórczych z biznesem i jego otoczeniem

- wspieranie rozwoju wzornictwa przemysłowego i sztuki użytkowej
- podnoszenie wartości estetycznej i funkcjonalności przestrzeni publicznej oraz obiektów użyteczności publicznej

4.2.2 Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami w Województwie Śląskim na lata 2014 – 2017

Cele przyjęte w programie wynikają z analizy zasobów zabytkowych Województwa Śląskiego oraz założeń Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2013 – 2016. W dokumencie, przyjętym dla Województwa Śląskiego wskazano, że zabytki posiadają potencjał nie tylko materialny, ale także artystyczny i poznawczy, utrwalając tym samym społeczną pamięć narodową oraz jej tożsamość. Stanowią przy tym o tożsamości w wymiarze przestrzennym, a tym samym decydują o konkurencyjności tej ostatniej. Reinterpretacja dziedzictwa jest elementem budowy wspólnej tożsamości, jak również więzi międzyludzkich oraz wzajemnych interakcji i współdziałania w wymiarze społecznym.

Tym samym jedynie zadbane, dobrze eksponowany obiekt jest postrzegany przez społeczeństwo jako wartość. Tak rozumiany zabytek jest czynnikiem oddziałującym na stan materialny poszczególnych społeczności lokalnych, a pośrednio na stan gospodarki, przyczyniając się do rozwoju społeczno – gospodarczego tych społeczności, jak i regionów.

Misją Wojewódzkiego Programu Opieki nad Zabytkami w Województwie Śląskim na lata 2014 – 2017 jest:

„Dobrze zachowane, zadbane zabytki stanowiące o tożsamości regionu kluczowym czynnikiem budowy kapitału społecznego województwa, rozwoju gospodarczego województwa oraz jego promocji w kraju i na świecie”.

Celem realizacji tej misji konieczne jest podjęcie działań, związanych zarówno z materiają zabytków, jak i kompetencją społeczną, czemu służyć mają następujące cele Wojewódzkiego Programu Opieki nad Zabytkami w Województwie Śląskim:

- **CEL STRATEGICZNY I**

Kształtowanie kulturowego obrazu województwa poprzez stworzenie warunków do włączenia zabytków w procesy gospodarcze na drodze:

- integracji działań społeczno – gospodarczych
- wykorzystania zabytków dla celów gospodarczych
- rewitalizacji obszarów zdegradowanych i poprzemysłowych
- kształtowania krajobrazów kulturowych z poszanowaniem tradycji miejsca

Dla celu strategicznego I przyjęto trzy cele operacyjne:

- Ustalenie potencjału zasobów zabytkowych województwa, poprzez:
  - weryfikację zabytków województwa
  - rozwój badań i studiów nad zabytkami województwa
- Budowa systemu zarządzania zabytkami województwa, poprzez:
  - tworzenie nowoczesnych struktur zarządzania zabytkami
  - zarządzanie zabytkami
  - marketing markowych produktów kulturowych i kulturowo – gospodarczych
- Włączenie zabytków w procesy gospodarcze, poprzez:
  - integrację działań społeczno – gospodarczych na rzecz opieki nad zabytkami
  - konserwację i adaptację zabytków
  - kształtowanie obszarów zabytkowych i krajobrazów kulturowych
  - efektywną opiekę nad zbiorami zabytków i ich udostępnianiem

- **CEL STRATEGICZNY II**

Efektywna opieka nad zabytkami wymaga rzetelnej wiedzy społeczeństwa o zabytkach oraz obecności problematyki zabytków w środkach masowego przekazu i życiu społecznym. Realizacja tego celu wymaga działań na rzecz edukacji o szeroko rozumianym dziedzictwie kulturowym oraz popularyzacji i promocji wiedzy o zabytkach.

Dla celu strategicznego II przyjęto dwa cele operacyjne:

- Propagowanie wiedzy o zabytkach oraz sposobach opieki nad zabytkami, poprzez:
  - wzmocnienie edukacji o dziedzictwie kulturowym
  - popularyzację i promocję zabytków i wiedzy o zabytkach
- Aktywizacja społeczności lokalnych na rzecz opieki nad zabytkami, poprzez:
  - wspieranie działań na rzecz poznania dziedzictwa kulturowego regionu
  - promowanie przykładów dobrych praktyk w sferze opieki nad zabytkami

5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

5.1 Relacja gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy (analiza dokumentów programowych gminy

5.1.1 Strategia Zrównoważonego Rozwoju Mysłowice 2020+

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Mysłowice 2020+ przyjęta została Uchwałą Rady Miasta Mysłowice Nr LIII/996/14 z dnia 27 marca 2014 r. jako dokument wytyczający długofalowe cele i kierunki rozwoju miasta ze szczególnym uwzględnieniem:

- stanu i szeroko rozumianych uwarunkowań rozwoju miasta
- poziomu rozwoju miasta w aspektach podlegających kontroli samorządu
- aspiracji społeczności lokalnej
- sytuacji rozwojowej miasta

Strategia, jako zapis oczekiwań mieszkańców miasta określa społecznie uzgodnione działania, służące osiągnięciu tych celów. Tym samym wizja Mysłowice 2020+ obejmuje między innymi następujące wytyczne:

- Miasto dumne ze swoich tradycji:
  - pamięta o swoich korzeniach
  - pielęgnuje tradycyjne wartości w codziennym, społecznym życiu: więzi społeczne, więzi rodzinne
  - szczeni się zabytkami, które są atrakcją turystyczną
  - dziedzictwo historyczne jest filarem nowoczesnego rozwoju
- Miasto wygodne do życia:
  - witalne centrum miasta
  - zróżnicowanie warunków rekreacji i wypoczynku
- Miasto w zgodzie ze środowiskiem:
  - zachowane tereny otwarte o walorach przyrodniczych i krajobrazowych
  - zrekultywowane tereny przemysłowe

Podjmując analizę tematyki związanej z ochroną i opieką nad zabytkami, oraz nierozzerwalnie związanej z nią przestrzeni życia społecznego, turystyki i rekreacji, strategia odnosi się w szczególności do specyfiki Mysłowic. Wskazuje, że większość obiektów zabytkowych w mieście jest w złym stanie technicznym, że obiekty te często są własnością osób prywatnych i że wielkość wymaganych nakładów najczęściej przekracza możliwości finansowe właścicieli, w związku z czym obiekty te sukcesywnie niszczej.

Podjmując analizę uwarunkowań historycznych, kulturowych i rekreacyjnych miasta Mysłowice, ze szczególnym uwzględnieniem ochrony i opieki nad zabytkami oraz obszarami o szczególnym znaczeniu dla lokalnej społeczności, w strategii podkreślone zostały:

- Mocne strony miasta:
  - tereny parkowe i rekreacyjne, zlokalizowane w centrum miasta, Park Zamkowy i Promenada
  - obszary o wartościowym krajobrazie, możliwe do wykorzystania w celach rekreacji, turystyki i sportu, w tym Trójkąt Trzech Cesarzy

- ślady dziedzictwa historycznego i kultury materialnej, zachowane w przestrzeni i krajobrazie gminy
- Słabe strony miasta:
  - zaniedbane zabytki i miejsca związane z historią miasta
  - nefunkcjonalność i zaniedbanie przestrzeni publicznych
- Szanse:
  - ponadlokalne działania na rzecz rewitalizacji doliny Przemszy, oddziaływujące na obszary przyległe, w tym Trójkąt Trzech Cesarzy i układ urbanistyczny Starego Miasta
- Zagrożenia:
  - postępująca dekapitalizacja zabudowy o walorach zabytkowych
  - postępująca degradacja starych dzielnic przemysłowych i mieszkaniowych, stanowiących składową dziedzictwa społeczno – kulturowego miasta i regionu, w tym posiadające walory zabytkowe.

Wskazując obszary priorytetowe, Strategia Mysłowice 2020+ w zakresie poprawy jakości życia społecznego, szczególny nacisk kładzie na:

- rozwój oferty ośrodków kultury, w szczególności promujących lokalne wartości kulturowe i tradycję, dostosowanych do specyficznych potrzeb grup społecznych (osoby starsze, młodzież)
- kształtowanie przestrzeni publicznych w poszczególnych dzielnicach miasta w sposób zapewniający odpowiednią ekspozycję obiektów zabytkowych oraz promujących lokalną tradycję
- zapewnienie w przestrzeniach publicznych infrastruktury, umożliwiającej wspólne spędzanie czasu oraz integrację lokalnych społeczności

Ponadto, dokument zakłada potrzebę monitorowania osiągania założonych celów, proponując mierniki realizacji:

- wskazanie liczby zrewitalizowanych miejsc związanych z historią miasta i udostępnionych dla zwiedzających
- wskazanie liczby poddanych renowacji obiektów zabytkowych
- wskazanie liczby imprez i konkursów, promujących lokalne tradycje i wartości kulturowe w placówkach edukacyjnych

5.1.2 Miejski Program Rewitalizacji dla miasta Mysłowice

Miejski Program Rewitalizacji dla miasta Mysłowice na lata 2008 – 2013 przyjęty został Uchwałą Rady Miasta Mysłowice Nr XXV/538/08 z dnia 29 maja 2008 r. Ponadto, Uchwałą Nr LI/954/14 z dnia 30 stycznia 2014 przedłużono obowiązywanie powyższego programu rewitalizacji do końca 2014 r., celem jego aktualizacji.

Założeniem Programu Rewitalizacji jest realizacja między innymi następujących celów i kierunków strategicznych:

- poprawa jakości przestrzeni miejskiej i atrakcyjności przestrzeni publicznych
- rewitalizacja Starego Miasta i dzielnic mieszkaniowych
- ochrona zabytków, tradycji i wartości kulturowych miasta
- restrukturyzacja terenów przemysłowych
- rewitalizacja terenów zieleni miejskiej

Z punktu widzenia gminnego programu opieki nad zabytkami miasta Mysłowice, wśród projektów i zadań rewitalizacyjnych najważniejszymi są:

- Regeneracja przestrzeni publicznych o ogólnomiejskim charakterze w obrębie Starego Miasta. Służą one ukształtowaniu reprezentacyjnych wnętrz urbanistycznych, właściwie eksponujących wartości historycznej zabudowy. Niepowtarzalny klimat tej części miasta powinien stanowić atrakcję, zachęcającą do odwiedzenia Mysłowic oraz korzystania z placówek kultury, rozrywki i innych usług w tym rejonie miasta.
- Rewaloryzacja i rozbudowa systemu parków.
Projekt rewitalizacji Parku Zamkowego w Mysłowicach jest działaniem skierowanym na zapewnienie mieszkańcom miejsca rekreacji i wypoczynku. Ponadto obejmuje on swoim zasięgiem najstarszą historycznie część układu urbanistycznego Starego Miasta w Mysłowicach.
- Wzbogacanie oferty kulturalnej i rozrywkowej.
  - Rewaloryzacja zabytków
Działania w tym zakresie dotyczą głównie poprawy stanu obiektów zabytkowych w mieście przez sukcesywne prowadzenie prac konserwatorskich na tych obiektach, a także w ich otoczeniu.
Priorytetowo traktowane są projekty dotyczące obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków oraz postulowanych do objęcia tą formą ochrony konserwatorskiej. Adaptacja zabytków na cele społeczne, edukacyjne oraz gospodarcze przyczynia się do tworzenia miejsc pracy oraz integracji społeczności lokalnych, jak i zagospodarowania obiektów zabytkowych na cele hotelowe i gastronomiczne.

- Obszar byłej Kopalni Węgla Kamiennego Mysłowice, obejmujący obszar Zakładu „A” (ograniczony ulicami Katowicką, Bytomską, Świerczyny oraz Obrzeżną Północną) oraz Zakład „B” (pomiędzy ulicami Katowicką, Bytomską torami kolejowymi i ulicą Obrzeżną Północną).

Teren jest położony w bezpośrednim sąsiedztwie centrum miasta, jego znaczenie jest więc strategiczne dla rozwoju Śródmieścia. Istotnym założeniem działań rewitalizacyjnych jest zachowanie i adaptacja zabytkowych obiektów przemysłowych kopalni na terenie Zakładu „A”. Przyszłe funkcje tego obszaru określa miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego „Katowicka – Obrzeżna Północna”, „Bytomska – Obrzeżna Północna – Świerczyny” w Mysłowicach.

- Obszar obejmujący teren szybu Bończyk byłej Kopalni Węgla Kamiennego Mysłowice położony przy ulicy ks. Norberta Bończyka 13. Dawny budynek maszyny wyciągowej dzięki niemal wzorcowej adaptacji pełni obecnie funkcje hotelarskie i gastronomiczne.

5.1.3 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

„Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dla miasta Mysłowice” przyjęte zostało Uchwałą Rady Miasta Mysłowice Nr XXX/656/08 z dnia 30 października 2008 r. W dokumencie tym określone zostały podstawowe zasady ochrony dziedzictwa kulturowego, odnoszące się do:

- obiektów wpisanych do rejestru zabytków województwa śląskiego:
  - potrzebę zachowania obiektów
  - w przypadku remontów, modernizacji i adaptacji: zachowanie zabytkowego wystroju elewacji oraz wyposażenia wnętrza, gabarytów i historycznego rozplanowania wnętrza; stosowania tradycyjnych, wysokiej jakości materiałów budowlanych; usunięcie, w miarę możliwości, substandardowych i dysharmonijnych rozbudów, dopuszcza się przywrócenie wystroju elewacji jedynie na podstawie zachowanych materiałów ikonograficznych o potwierdzonej wartości historycznej
  - w przypadku zmiany sposobu użytkowania obiektu: unikanie funkcji kolidujących w sensie materialnym i w odbiorze społecznym z zabytkową wartością poszczególnych obiektów
- obiektów planowanych do ochrony na podstawie wprowadzenia do gminnej ewidencji zabytków i / lub ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego:
  - zachowanie budynków z możliwością remontów, modernizacji i adaptacji oraz zmiany funkcji
  - zachowanie tradycyjnego wystroju i detalu elewacji oraz utrzymanie gabarytów

- usunięcie, w miarę możliwości, substandardowych i dysharmonijnych rozbudów
- ochronę zieleni towarzyszącej
- obszarów (stref) planowanych do ochrony konserwatorskiej na podstawie ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego:
  - zachowanie budynków z możliwością remontów, modernizacji i adaptacji oraz zmiany funkcji
  - dążenie do likwidowania lub odpowiedniej przebudowy elementów dysharmonizujących, określenie warunków wprowadzania nowej zabudowy w zakresie usytuowania, skali (wysokość, gabaryty), bryły i linii zabudowy, przy harmonijnym współistnieniu zabudowy historycznej i współczesnej
- stanowisk archeologicznych i ich stref ochronnych, wpisanych do rejestru zabytków lub ujętych w ewidencji oraz programie opieki nad zabytkami lub wprowadzonych do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego poprzez wymóg powiadomienia odpowiednich służb archeologicznych o podejmowaniu prac ziemnych oraz wstrzymanie takich prac w przypadku natrafienia na obiekty o cechach zabytkowych

5.1.4 Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

Obowiązujące w gminie Mysłowice, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, których zapisy odnoszą się do obiektów, wpisanych do rejestru zabytków:

- Uchwała Nr XLVII/889/13 Rady Miasta Mysłowice z dnia 31 października 2013 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Katowicka – Obrzeźna Północna”, „Bytomska – Obrzeźna Północna – Świerczyny” w Mysłowicach.

Na terenie obowiązywania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego znajduje się 1 obiekt wpisany do rejestru zabytków województwa śląskiego pod numerem A/101/03, to jest budynek dawnego Szpitala Brackiego oraz willa mieszkalna przy ul. Bernarda Świerczyny 1.

- Uchwała Nr XXII/486/08 Rady Miasta Mysłowice z dnia 28 lutego 2008 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Mikołowska – Moniuszki – Kwiatowa” w Mysłowicach.

Na terenie obowiązywania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego znajduje się 1 obiekt wpisany do rejestru zabytków województwa śląskiego pod numerem A/1361/88, to jest zespół zabudowy „Bauverein”.

Ponadto, Uchwałą Nr XXIV/422/12 Rady Miasta Mysłowice z dnia 1 marca 2012 r. przystąpiono do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszarów „Stare Miasto i Piasek Południowy” w Mysłowicach, którego zapisy odnoszą się do 20 obiektów,

wpisanych do rejestru zabytków:

- Kościół parafialny pod wezwaniem Świętego Krzyża przy ul. Świerczyny 1 (Rejestr A 802/67)
- Kościół filialny pod wezwaniem Narodzenia Najświętszej Panny Marii przy ul. Starokościelnej 5 (Rejestr A 804/67)
- Otoczenie kościoła filialnego pod wezwaniem Narodzenia Najświętszej Panny Marii (Rejestr B 639/02)
- Budynek dawnej szkoły parafialnej przy ul. Starokościelnej 10 (A 895/68)
- Willa przy ul. Powstańców 13 (Rejestr A 1238/79)
- Budynek (obecnie siedziba Urzędu Miejskiego) przy ul. Powstańców 1 (Rejestr A 1239/79)
- Budynek wzniesiony na przełomie XIX i XX wieku u zbiegu Rynku i ul. Kaczej 2 (Rejestr A 1510/92)
- Zespół budynków Szkoły Sportowej u zbiegu ulic Boliny i Gwarków (Rejestr A 1532/93)
- Budynek kościoła ewangelicko – augsburskiego Apostołów Piotra i Pawła przy ul. Powstańców 5 (Rejestr A 1661/97)
- Budynek mieszkaniowo – usługowy przy ul. Starokościelnej 4 (Rejestr A 59/02)
- Kościół parafialny pod wezwaniem Najświętszego Serca Pana Jezusa i jego najbliższe otoczenie wraz z ogrodzeniem przy ul. Starokościelnej 1 (Rejestr A 91/03)
- Plebania kościoła parafialnego pod wezwaniem Najświętszego Serca Pana Jezusa i jej najbliższe otoczenie wraz z ogrodzeniem przy ul. Starokościelnej 3 (Rejestr A 92/03)
- Budynek Zakładu świętego Józefa (obecnie Specjalny Ośrodek Wychowawczy) przy ul. Starokościelnej 8 (Rejestr A 95/03)
- Gmach Sądu Grodzkiego (obecnie Sądu Rejonowego) przy ul. Krakowskiej 2 (A 96/03)
- Zespół Aresztu Śledczego przy ul. Szymanowskiego 6 (Rejestr A 97/03)
- Budynek szkoły powszechnej (obecnie Zespołu Szkół Specjalnych) przy Placu Wolności 3 (Rejestr A 103/03)
- Kamienica mieszczańska przy ul. Grunwaldzkiej 20 (Rejestr A 104/03)
- Kamienica mieszczańska przy Placu Wolności 8 i ul. Grunwaldzkiej 22 (Rejestr A 105/03)
- Kamienica mieszkalna przy ul. Krakowskiej 4 (Rejestr A 106/03)
- Gmach Liceum Handlowego przy Placu Wolności 5 (Rejestr A 109/03)

5.2 Charakterystyka zasobów oraz analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy

5.2.1 Ogólna charakterystyka miasta

Mysłowice to miasto na prawach powiatu, obejmujące swoją powierzchnią 65,62 km². Położone jest we wschodniej części województwa śląskiego, przy autostradzie A4. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, na koniec 2013 roku liczyło 73.459 mieszkańców (pobyt stały i czasowy).

Rozmieszczenie ludności jest dosyć nierównomierne – około 67 % mieszkańców zamieszkuje w północnej, bardziej zurbanizowanej części miasta, zaś pozostała część w południowych osiedlach. Mysłowice sąsiadują wyłącznie z gminami miejskimi, są to: Katowice, Sosnowiec, Jaworzno, Imielin, Łędziny. Ponadto, Mysłowice są jednym z 14 miast, tworzących Górnośląski Związek Metropolitalny, związek międzygminny miast na prawach powiatu Aglomeracji Śląskiej.

5.2.2 Zarys historii obszaru gminy¹

O Mysłowicach, jako o mieście lokowanym na prawie magdeburskim, wspomina po raz pierwszy dokument księcia opawsko – raciborskiego Mikołaja z 1360 roku. Jednak już wcześniej pojawiają się sygnały mówiące o osadnictwie na terenie dzisiejszych Mysłowic. Przez wieki wielokrotnie zmieniali się właściciele miasta, których posiadłości, oprócz samych Mysłowic stanowiły także wsie: Brynów, Załęże, Bogucice, Szopienice, Roździeń, Dzieńkowice, Brzezinka i Brzęczkowice. Wśród właścicieli miasta pojawiają się takie nazwiska jak: Turzonowie, Salamonowie, Kamieńscy, Lipscy, czy wreszcie najbardziej znani Mieroszewscy i Sułkowscy. Mieroszewscy, aby uniknąć rozdrobnienia majątku poprzez dziedziczenie go przez kolejnych spadkobierców, utworzyli w Mysłowicach ordynację. Przetrwała ona 161 lat, od 1678 do 1839 roku, gdy sprzedano miasto przemysłowcom Wincklerom.

Miasto w ciągu swych dziejów zmieniało wielokrotnie przynależność państwową. W czasach, z których pochodzi najstarszy dokument o mieście (1360 r.), było we władaniu Czech. W późniejszych czasach przeszło pod władzę Habsburgów, którzy panowali tu do lat 40 – tych XVIII wieku.

Gdy w 1742 roku miasto weszło w skład państwa pruskiego, utworzono urząd akcyz i ceł, mieszczanie uzyskali szereg ułatwień w handlu przygranicznym. Rzeka Czarna Przemsza staje się wówczas granicą pomiędzy Prusami a Rzeczypospolitą. Niestety, w tym okresie Mysłowice utraciły charakter miasta w sensie prawnym, zaś prawa miejskie zostały przywrócone dopiero 30 marca 1857 roku.

W trakcie wojen śląskich pomiędzy Habsburgami i Prusami o Śląsk w latach 1740 – 1764 miasto przechodziło wielokrotnie z rąk do rąk. Dopiero po podpisaniu w 1764 roku pokoju pomiędzy Austrią i Prusami, Mysłowice wraz z całym Górnym i Dolnym Śląskiem, (oprócz księstwa cieszyńskiego i karniowskiego), stają się ostatecznie częścią Prus.

Po kilkudziesięciu latach spokoju miasto doświadczyło na początku XIX wieku kontrybucji, tym razem na rzecz wojsk francuskich, które kwaterowały tutaj po wojnie francusko – pruskiej w latach 1806 –

¹ Niniejszy rozdział zredagowany został na podstawie dwutomowej monografii autorstwa profesora Alfreda Sulika „Historia Mysłowic do 1922 roku” oraz „Historia Mysłowic 1922 – 1945”.

1807 i klęskach Prus pod Jeną, Auerstadt i Frydlandem.

Granicę miasta w całej jego historii zaznaczała rzeka Przemsza. Miejsce połączenia się Czarnej i Białej Przemszy do dzisiaj zwane jest „Trójkątem Trzech Cesarzy”, a właściwie „Kątem Trzech Cesarzy” („Drei Kaiserreichs Ecke”) – to tutaj właśnie od 1846 roku aż do zakończenia I wojny światowej stykały się granice państw zaborczych.

Ważnym wydarzeniem w historii miasta było wybudowanie kolei. Jej uroczyste otwarcie nastąpiło 1 października 1846 roku. Przyjęty wówczas przebieg sieci kolejowej odegrał istotną rolę w kształtowaniu się myśłowickiego układu urbanistycznego, zwłaszcza ścisłego centrum. Równocześnie znacząco na układ urbanistyczny oddziaływała rzeka Przemsza.

W 1866 roku powstaje kopalnia węgla kamiennego „Mysłowice” poprzez połączenie dotychczasowych kopalń „Danzig” oraz „Neu Danzig”. Od tego roku kopalnia staje się punktem charakterystycznym miasta i jednym ze źródeł jego rozwoju, oddziałującym na specyfikę zabudowy śródmiejskiej oraz współtworzącym krajobraz kulturowy i społeczny.

W dniu wybuchu I Wojny Światowej Mysłowice liczyły 18,8 tysiąca mieszkańców i obejmowały obszar 8,8 km². 15 sierpnia 1919 roku na placu kopalni „Mysłowice” niemiecki Grenzschutz strzela do górników – wydarzenia te stają się początkiem I Powstania Śląskiego. Ostatecznie w 1922 roku Mysłowice zostają włączone do Państwa Polskiego uroczyste przejęcie władzy nastąpiło w dniu 20 czerwca.

W czasie II Wojny Światowej powstały obozy pracy, m.in. przy kopalni „Mysłowice” oraz w dzielnicach: Brzezinka i Larysz, w których przez cały okres okupacji więziono ponad 30 tysięcy osób z terenu całej Polski, a także Europy. W lutym 1945 roku na terenie dawnego obozu hitlerowskiego utworzono komunistyczny obóz pracy. Łączna liczba więźniów wynosiła około 5 tysięcy osób. W obozie osadzano głównie volksdeutsche, Niemców, Ślązaków, a także żołnierzy polskiego podziemia niepodległościowego. Z powodu fatalnych warunków sanitarnych, epidemii i wyniszczenia pracą zmarło co najmniej około 2,3 tysiąca więźniów. Obóz został ostatecznie zlikwidowany we wrześniu 1946 roku.

W 1951 roku Mysłowice stały się siedzibą powiatu. W 1975 roku w związku z nowym podziałem administracyjnym przyłączano do Mysłowic – Janów Miejski, Słupną, Brzęczkowice, Brzezinkę, Larysz, Morgi, Wesołą, Kosztowy, Krasowy i Dzieńkowice, a w 1977 roku Imielin, Chełm Śląski oraz Kopciowice. W 1995 roku Imielin oraz Chełm Śląski (w tym Kopciowice) stały się samodzielnymi gminami.

5.2.3 Krajobraz kulturowy

Krajobraz kulturowy miasta Mysłowice kształtowały nie tylko uwarunkowania historyczne, ale przede wszystkim jego formujący się przez stulecia układ urbanistyczny, struktura społeczna, przemysłowo – gospodarcza i administracyjna.

Pierwotne, średniowieczne założenie miejskie ukształtowało się na przełomie XII i XIII wieku.

Zachowane materiały źródłowe nie pozwalają na dokładne ustalenie daty powstania miasta. Wiadomo jednak, że znajdowało się ono na trasie Szlaku Solnego, prowadzącego z Wieliczki poprzez Kraków, Bytom do Wrocławia i dalej na zachód – do Niemiec lub na północ do Poznania. Korzystało z naturalnych warunków obronnych koryta Czarnej Przemszy oraz z naturalnej skarpy od strony zachodniej – dzisiejszej ulicy Wałowej. Dodatkowo dostępu do miasta strzegły dwie bramy: Bytomska od zachodu i Krakowska od wschodu, do której prowadziła droga z Bierunia Starego i Krakowa. W środku tego obszaru wytyczono czworoboczny rynek, od którego w liniach prostych rozbiegały się ulice, obecnie Grunwaldzka, Kacza, Przemszy i Rynek. Na wzniesieniu przy ulicy Bytomskiej mieścił się zameczek, stanowiący siedzibę właściciela miasta i jego rodziny. Lewą stronę ulicy Bytomskiej zajmowały ogrody i stodoły, które ciągnęły się za kościółek Świętego Krzyża. Za zachodnią pierzeją rynku stanął Kościół p. w. Najświętszej Marii Panny. Powyższy układ zachował się do dnia dzisiejszego, stanowiąc część strefy ochrony konserwatorskiej – układu urbanistycznego Starego Miasta.

Udokumentowane źródłowo istnienie południowych, podmiejskich wiosek – Dzieńkowic, Krasów, Kosztów, Chełmu Śląskiego i Imielina datuje się na koniec XIII i XIV stulecia, wskazując na ich typowo rolniczą formę, utrzymującą się aż do przełomu XIX i XX wieku.

Na przełomie XVI i XVII wieku układ urbanistyczny i kulturowy Mysłowic ulegają przekształceniu. Rynek rozbudowuje się – tworzą go trzy pierzeje, a w rejonie ulicy Kaczej zlokalizowane zostaje trzecie założenie bramne. Przedstawiony układ przestrzenno – urbanistyczny nie uległ większym zmianom do połowy XVII wieku, podobnie jak dualny podział na średnio zamożne i uboższe mieszczaństwo, mieszczaństwo związane z rolnictwem w rejonie starego miasta i rynku, a także typowo rolnicze obszary na terenach południowych. Wspólnota miejska miała typowo polski charakter. W drugiej połowie XVII wieku pojawia się w mieście społeczność żydowska, która z początkiem XVIII wieku posiadała własną bożnicę i nieistniejący obecnie cmentarz. Gmina żydowska odgrywała w kulturze miejskiej znaczącą i zauważalną rolę aż do I połowy XX wieku. Także w XVII wieku ma miejsce duży napływ ludności zza Przemszy, głównie niemieckiej, związanej z przemysłem. W tym właśnie okresie pojawia się trzeci, główny nurt gospodarczy w mieście, związany z górnictwem węgla kamiennego i przemysłem hutniczym, który z czasem ukształtował jego krajobraz kulturowy, społeczny i urbanistyczny oraz odcisnął swoje piętno na gminnych zabytkach.

W drugiej połowie XVIII wieku układ miasta nie uległ większej zmianie, zaś życie miejskie koncentrowało się wokół rynku, którego układ wyznaczały ulice Bytomska i Oświęcimska. Okres rozbiorów oznaczał wzmocnienie wpływów niemieckich, związanych z przyłączeniem miasta do Prus. Z uwagi na duży poziom zacofania i zaniedbania oraz niezbyt chętny stosunek władz pruskich do nadgranicznego miasteczka proces rozwoju Mysłowic uległ opóźnieniu, zaś wprowadzone zmiany prawne ograniczyły zaliczenie Mysłowic do tzw. osad targowych, a tym samym degradację do roli osiedla wiejskiego.

W pierwszej połowie XIX wieku zmiany układu urbanistycznego miasta przebiegały bardzo

wolno. Życie miejskie rozciągało się od kościoła Św. Krzyża na północy, przez ul. Bytomską, rynek i jego najbliższe otoczenie w kierunku południowym. Pod wpływem rozwoju przemysłu górniczo – hutniczego znacznie szybszy był rozwój urbanistyczny obrzeży miasta, a od lat 20 – ych XIX wieku nowe osady zaczęły wykształcać się w południowych dzielnicach miasta. Zaś w latach 1830 – 1840 powstały nowe kolonie w części północnej miasta związane z kopalniami Danzig i Neu Danzig, na terenie Szabelni i przedmieścia Piasek.

Po przejściu w 1839 roku dóbr myśłowickich przez rodzinę Wincklerów i podjęte przezeń starania doprowadziły do przekształcenia Myśłowic z osady targowej w wielofunkcyjne miasto. Stało się ono silnym ośrodkiem przemysłu górniczo – hutniczego, który w 1858 roku planowano podzielić na dwa okręgi gminne w oparciu o przynależność parafialną i więzi gospodarcze. Ośrodkiem centralnym pierwszego z nich miała zostać wieś Katowice z Brynowem, Załężem, Bogucicami i Małą Dąbrówką. Drugi z nich stanowić miały Myśłowice z z obszarem dworskim, skupionym wokół rynku (tzw. Starego Miasta), Słupną, Brzęczkowicami, Brzezinką, Janowem, Szopienicami i Roźdzeniem. Władze Myśłowic nie zgodziły się na powyższy podział, zaś pełne prawa miejskie przywrócone zostały dopiero w 1862 roku.

W tym okresie zmienił się również status obszarów podmiejskich Myśłowic. Po 1872 roku wchodzące dziś do obszaru miasta Myśłowice miejscowości południowe, obejmujące Brzęczkowice, Brzezinkę, Dzieńkowice, Kosztowy, Krasowy, Słupną i Wesołą zostały objęte ordynacją gminną. Doprowadziło to do istotnych zmian kulturowych w dotychczas typowo wiejskich społecznościach lokalnych.

Okres panowania pruskiego miał jeszcze jeden, pozytywny wkład dla społeczności Myśłowic, która od I połowy XIX wieku stawała się silnym ośrodkiem przemysłu ciężkiego na Górnym Śląsku. Ta dziedzina gospodarki miała w nadchodzącym stuleciu ukształtować przestrzeń gospodarczą, społeczną i kulturową Myśłowic.

Już w 1762 roku w dzielnicy Wesoła powstała huta szkła, której wyroby były znane w całej Europie. W hucie szkła – oprócz produkcji jego szlachetnych odmian – prowadzono także doświadczenia alchemiczne, w wyniku których Johann Christian Ruberg opracował w 1792 roku metodę produkcji cynku. Zaczęto go wytapiać na dużą skalę i przez 10 lat huta na Wesolej dzierżyła monopol w produkcji cynku w Europie.

Przemysł ciężki w Myśłowicach swój rozwój rozpoczął właśnie w sektorze hutnictwa cynku. Już w 1808 roku powstała huta cynku Leopoldine, zlokalizowana w pobliżu kopalni węgla w Brzęczkowicach. Ośrodek hutniczy na Brzęczkowicach objął również hutę Justine (1822 r.). Należały one – obok huty w Wesolej – do najlepiej prosperujących na Górnym Śląsku. Na obszarze miejskim i dworskim Myśłowic powstały również huty Aleksander (1822 r.), Rosalie (1823 r.), Amalie (1824 r.) i Arnold (1825 r.), ulokowane na obrzeżach miasta, w Janowie i na Piasku. Kolejne, duże ośrodki tworzyły huty Johannessegen w Brzezince (1822 r.), Eduard i Therese w Kosztowach (1822 r.), Cordulla w Dzieńkowicach (1822 r.) i dwie huty w Wesolej. Do największych w ówczesnych dobrach Myśłowickich należała w tym okresie huta Wilhelmine, założona w Szopienicach. Jednakże,

z uwagi na tzw. kryzys cynkowy w latach 1827 – 1830 miała miejsce stopniowa likwidacja tych ośrodków przemysłowych w Mysłowicach, która zakończyła się w latach 90 – ych XIX wieku.

Jedyna huta żelaza w Mysłowicach powstała w 1833 roku nad stawem zamkowym. Jednakże nie wytrzymała ona konkurencji z innymi, górnośląskimi hutami żelaza i w 1871 roku została zlikwidowana.

Kolejnym działem przemysłu ciężkiego, który wpłynął na wizerunek Mysłowic, okazało się górnictwo węgla kamiennego. Od połowy XIX wieku rozwijało się ono bardzo dynamicznie. Do najstarszych kopalni zaliczały się Theodor i Leopoldine w Brzęczkowicach, Carlssegen w Brzezince, Ruberg i Louis – Ehre w Wesolej. Kopalnie te od 1810 roku tworzyły okręg górniczy, zwany od 1820 roku brzęczkowickim lub nadpszemszańskim.

Pierwszy ośrodek na terenie centrum miejskiego Mysłowic tworzyło łącznie 12 kopalń, powstałych w latach 1824 – 1853, z których dwie (Danzig i Neu Danzig) wniosły istotny wkład w przestrzeń myśłowickiego przemysłu, dając podwaliny pod przyszłą kopalnię Mysłowice. Szczególnie duży wkład w przemysł węglowy w Mysłowicach mieli bogaci kupcy żydowskiego pochodzenia, tacy jak Loebel Danziger, właściciel obu wyżej wymienionych kopalń.

Drugi ośrodek eksploatacji węgla ukształtował się w myśłowickim Janowie i rozległych lasach, sięgających po Giszowiec i Murcki. W latach 1831 – 1841 działało tam pięć kopalń węgla i kilkanaście pól górniczych. Podobna sytuacja miała miejsce w trzecim i czwartym ośrodku górniczym w Mysłowicach, zlokalizowanych wokół Słupnej i Brzęczkowic (łącznie 9 kopalń) oraz na terenie Brzezinki i Kosztów (łącznie 9 kopalń). Ostatnim, dużym skupiskiem był obszar górniczy w Dzieńkowicach, obejmujący 3 kopalnie i kilka pól górniczych. Te ostatnie znajdowały się również w Krasowach i Wesolej.

Na kształt kulturowy i przestrzenny miasta Mysłowice – oprócz dynamicznie rozwijającego się przemysłu – miały wpływ dwa główne szlaki komunikacyjne – rzeka Przemsza i międzynarodowy węzeł kolei żelaznej.

Rzeka Czarna Przemsza ma swój początek w okolicach Siewierza. Przepływając w pobliżu Będzina i Sosnowca, łączy się pod Mysłowicami ze spływającymi do niej Boliną z Bolinką i Rawą z Brynicą. Czarna Przemsza łączy się z mającą swoje źródło koło Wolbromia Białą Przemszą, na wysokości dzielnicy Słupna tworząc rzekę Przemszę, która następnie uchodzi do Wisły. Od schyłku XVIII wieku Przemsza była szlakiem przewozowym, także węglowym. Dla mieszkańców Mysłowic, Słupnej, Brzęczkowic i Brzezinki stanowiła ona miejsce pracy. Na jej brzegach utworzono wiele miejsc załadowczych, których część można jeszcze odnaleźć na terenie Mysłowic. Czarna Przemsza i Przemsza przez wiele stuleci stanowiły granicę państwową, zaś Trójkąt Trzech Cesarzy stał się symbolem Mysłowic do czasów współczesnych. Przygraniczne położenie miasta sprawiło, że wyrosło ono na międzynarodowe centrum ruchu handlowego oraz migracyjnego. Funkcje w ruchu granicznym stały się ważnym czynnikiem miastotwórczym i źródłem świetności Mysłowic.

W początkach lat 30 – tych XIX wieku planowana budowa linii kolejowej Wrocław – Kraków

przewidywała utworzenie przejścia granicznego przez Przemszę w okolicach Dzieńkowic bądź Chełmka. Ostatecznie zdecydowały względy gospodarcze i podjęto decyzję o jego lokalizacji w Mysłowicach. Celem było połączenie regionów mających najlepsze warunki i perspektywy rozwoju, to jest regionu rolniczego po zachodniej stronie Odry oraz ośrodków przemysłu górniczego w Gliwicach i Chorzowie. Ponadto wybrana lokalizacja umożliwiła powiązanie Śląska z rynkami polskimi, Krakowem, Oświęcimiem oraz austriacką Koleją Północną Cesarza Ferdynanda. Prace nad utworzeniem linii trwały od 1842 do 1844 roku, zaś dworca w Mysłowicach od 1844 do 1853 roku.

Powstanie linii kolejowej wprowadziło ogromne zmiany w układzie urbanistycznym Mysłowic i wywarło przemożny wpływ na zabudowę miasta w przyszłości. Już w momencie powstania linia kolejowa z jednej strony stała się motorem i dźwignią przemian i rozwoju, z drugiej zaś barierą rozwoju przestrzennego miasta, szczególnie widoczną po II wojnie światowej w okresie intensywnego rozwoju Mysłowic.

Sama kolej żelazna bardzo wyraźnie wpłynęła jednakże na rozwój handlu w Mysłowicach. W drugiej połowie XIX wieku wykształcił się w Mysłowicach ośrodek handlu bydłem, trzodą chlewną i zbożem na skalę międzynarodową. Transporty docierały do miasta koleją od strony Szczakowej i Oświęcimia lub z kongresówki przez most graniczny w Modrzejowie. Dogodne warunki importu, nie obwarowanego ograniczeniami, zachęciły władze miejskie do budowy nowoczesnej rzeźni, którą ukończono w 1887 roku. Dzięki niej oraz istniejącej sieci kolejowej możliwy był transport i dystrybucja pochodzącego z Mysłowic mięsa nie tylko na rynki lokalne, górnośląskie, ale także do Prus. Pamiętać należy o szczególnej roli kolei, jaką odegrała w transporcie węgla kamiennego, wydobywanego w myśłowickich kopalniach, zwłaszcza na ziemi zaboru austriackiego.

Położenie na pograniczu trzech mocarstw europejskich sprawiło, że Mysłowice stały się bardzo atrakcyjne dla ruchu turystycznego. W latach 1880 – 1914 przybywały tu rzesze turystów. Największe zainteresowanie budziła trasa prowadząca od dworca kolejowego do Kąta Trzech Cesarzy i stacja rejestracyjna wysyłająca emigrantów na kontynent amerykański oraz placówka, kierująca robotników do prac rolnych.

Rosnący ruch pasażerski o charakterze turystycznym w latach 1870 – 1914 przyczynił się również do świetności myśłowickiego handlu oraz szeroko pojętej gastronomii. Tylko w latach 1876 – 1898 liczba placówek handlowych w mieście wzrosła ponad dwukrotnie. Po 1890 roku nastąpił szczególnie korzystny okres dla rozkwitu handlu i gastronomii w mieście. Wynikał on z nasilenia wielokierunkowej fali migracyjnej, ujętej w ramy organizacyjne, ruchu turystycznego oraz ruchu granicznego. Większość placówek znajdowała się na trasie od Wilhemsplatz (Placu Wolności), wzdłuż Plesser Strasse (ul. Grunwaldzka) w budynkach po obu jej stronach, z odgałęzieniem do mostu granicznego na Modrzejower Strasse (ul. Krakowska) oraz z Rynku i na Beuthener Strasse (ul. Bytomska). W tym rejonie ukształtowała się nowoczesna i ekskluzywna dzielnica handlowa.

Pierwsze restauracje, dysponujące pokojami dla podróżnych kolei powstały już w 1846 roku. Ich liczba wzrosła pod wpływem rozwoju funkcji miasta w ruchu granicznym. W 1855 roku było

w mieście 55 gospód, karczem, restauracji i hoteli. Wśród nich znajdowały się trzy większe i bardziej ekskluzywne hotele z restauracjami, które od nazwisk właścicieli nosiły nazwy Mühle, Haberkorn i Grunwald. W latach 80 – ych XIX wieku pojawiły się kolejne placówki, w tym hotel z restauracją, salą widowiskową i taneczną zlokalizowany w pobliżu dworca kolejowego oraz znajdujący się przy ul. Pszczyńskiej hotel z restauracją, salą widowiskową i koncertową. Do 1913 roku w mieście było już 96 placówek gastronomicznych i hotelowych. Pod tym względem Mysłowice zajmowały drugie miejsce na Górnym Śląsku, po Katowicach.

Połączenie w 1857 roku głównych linii kolejowych Królestwa Polskiego i Górnego Śląska na odcinku Sosnowiec – Szopienice z odgałęzieniem w kierunku Katowic osłabiło pozycję Mysłowic. Jednakże utworzenie w 1894 roku wielkiej agentury emigracyjnej właśnie w Mysłowicach otworzyło przed miastem nowe szanse rozwoju. Jej działalności sprowadzała się do przyjmowania emigrantów, ich rejestracji, przygotowania biletów kolejowych i kart okrętowych oraz składów pociągów do właściwego portu morskiego, będącego siedzibą towarzystwa okrętowego, odpowiadającego za transport do Stanów Zjednoczonych i Kanady. Od 1900 roku siedziba biura znajdowała się w pobliżu dworca kolejowego w Mysłowicach, przy ulicy Powstańców 23. Łącznie biuro odprawiło ponad 1,5 miliona osób, co stanowiło 27 % ogólnej liczby emigrantów z Europy.

Szybkiemu rozwojowi społeczno – gospodarczemu Mysłowic towarzyszył wzrost funkcji dyspozycyjnej miasta, wykraczającego poza rolę ośrodka przemysłowego, handlowego czy komunikacyjnego. Wiązało się to ze zlokalizowaniem na jego terenie administracji gospodarczej i kolejowej, agentury emigracyjnej i związanych z nią urzędów celnych, sądu, a nade wszystko instytucji religijnych różnych wyznań.

Struktura społeczna Mysłowic końca XVIII i w XIX wieku zbliżona była do innych ówczesnych struktur i organizacji średniowiejskich. Cechą typową Mysłowic było zachowanie zwyczajów, stylu życia, a przede wszystkim jednopłaszczyznowy charakter kontaktów ludności. Wynikała ona z istnienia wspólnych dla całej społeczności miasta ośrodków, takich jak śródmieście, mieszczące centrum usługowe oraz instytucje publiczne. Bardzo dużą rolę w integracji myśłowickiego społeczeństwa odegrały wspólnoty wyznaniowe – zarówno dominująca rzymskokatolicka, ewangelicko – augsburska jak i mojżeszowa. Odcisnęły one swoje piętno na myśłowickim przemyśle, specyfice i charakterze przestrzeni miejskiej, kształtując równocześnie lokalny krajobraz kulturowy. Wszystkie wymienione wyżej czynniki miały bezpośredni wpływ na ilość i jakość substancji zabytkowej w Mysłowicach oraz dziedzictwo niematerialne lokalnej społeczności.

Okres świetności rozwoju gospodarczego, społecznego i kulturowego Mysłowic przypadł na II połowę XIX i początki XX wieku. W tym okresie nastąpiło przekształcenie Mysłowic w wielofunkcyjne miasto. Olbrzymią rolę w życiu miasta odegrała wówczas kopalnia Mysłowice, rozbudowana kolej ruchu pasażerskiego i towarowego do Wrocławia i Berlina oraz Oświęcimia i Krakowa oraz wielka Agentura Emigracji do Ameryki.

Ówczesny wizerunek miasta upiększyły nie tylko zmiany zabudowy myśłowickiego rynku oraz sieci

okolicznych ulic, w tym wielokondygnacyjne kamienice, rozbudowa północnych enklaw Szabelni i Piasku, oraz budownictwo sakralne – budowa kościoła ewangelicko – augsburski p. w. Piotra i Pawła (1874 – 1877), kościoła p. w. Najświętszego Serca Pana Jezusa (1888 – 1891) oraz synagogi (1894 – 1897).

Od 1849 władze miejskie przystąpiły do utwardzania nawierzchni dróg, celem umożliwienia zaopatrzenia hut cynku w Słupnej i Brzęczkowicach oraz przewozu drewna z lasów myśłowickich do Królewskiej Huty i Bytomia. W latach 1851 – 1855 po raz pierwszy w historii miasta położono bruk na rynku, a także na ulicach Kaczej i Powstańców. W latach 1860 – 1870 utwardzono lub poprawiono nawierzchnie wszystkich ulic w śródmieściu oraz głównych dróg przelotowych. W latach 1880 – 1885 utwardzoną nawierzchnię miały już wszystkie ulice przystosowane do ruchu kołowego w starej części miasta. W początkach XX wieku poprawiono również stan dróg na Piasku, Janowie i Ćmoku oraz śródmiejskich ulic, na których koncentrował się ruch pieszy.

Wraz z modernizacją dróg miejskich rozwijały się środki komunikacji lokalnej. Początkowo głównym środkiem transportu łączącym Myśłowice z sąsiednimi miejscowościami była kolej żelazna. Dzięki staraniom władz miejskich uruchomiono linię omnibusową z Myśłowic do Katowic – pierwszy kurs miał miejsce 29 kwietnia 1866 roku. Od 1850 roku rozwijało się także dorożkarstwo – w mieście kursowało 6 – 15 dorożek, wożących pasażerów na wycieczki po okolicach Myśłowic.

Pod koniec XIX wieku pojawiły się wąskotorowe kolejki parowe, zaś w 1896 roku uruchomiono pierwszą linię tramwaju parowego oraz zaczęto przygotowywać plany przeprowadzenia przez miasto linii tramwajowej. Budowę torów i trakcji elektrycznej dla linii tramwajowej – z Hajduk przez Katowice i Szopienice do Myśłowic, ukończono 31 października 1900 roku. Od strony Szopienic biegła ona przez Piasek do przystanku przy kościele Świętego Krzyża, a następnie ulicą Bytomską do przystanków przy kościele mariackim i dalej przy ulicy Krakowskiej. Następnie linia skręcała w ulice Grunwaldzką i Powstańców, kończąc bieg na przystanku przy dworcu kolejowym.

Kolejną, istotną dla miasta inwestycją okazała się budowa gazowni miejskiej oraz elektrowni miejskiej. W 1865 roku powstał budynek przy Placu Wolności z trzema piecami retortowymi. Początkowo zasilał on oświetlenie miejskie, zaś od 1897 roku znacząco rozbudowano instalację gazową w mieście. Władze miejskie przewidziały wiele udogodnień dla mieszkańców, mających na celu upowszechnienie korzystania z gazu. Przejście na oświetlenie elektryczne przestrzeni publicznych w mieście oraz spore moce produkcyjne miejskiej gazowni, pozwoliły na zwiększenie ilości prywatnych odbiorców gazu, jak również jego dostaw dla celów przemysłowych. Starania o wprowadzenie do miasta energii elektrycznej podjęto już w 1894 roku, zaś w 1913 roku oddano do użytku elektrownię miejską.

Wskazać w tym miejscu należy również na dynamiczny rozwój zabudowy związanej z ochroną zdrowia – już w 1858 roku w pobliżu kopalni Myśłowice powstał Szpital Spółki Brackiej, zaś w latach 1911 – 1915 po przeciwnej stronie ulicy Bytomskiej kompleks budynków szpitalnych (dzisiejszy Szpital Nr 2 w Myśłowicach). Nieco wcześniej, bo w 1907 roku oddano do użytku duży szpital

przy ul. Mikołowskiej (dzisiejsze Mysłowickie Centrum Zdrowia sp. z o. o. Szpital Nr 1 w Mysłowicach).

Równocześnie Mysłowice stały się jednym z najsilniejszych ośrodków szkolnictwa średniego na Górnym Śląsku. Już w 1856 roku oddano przy Placu Wolności Miejską Wyższą Szkołę dla Dziewcząt, oraz w 1902 r. przylegający do ratusza budynek progimnazjum. W 1911 roku przy ul. Mikołowskiej zbudowano obszerny gmach Królewskiego Gimnazjum Męskiego, na ul. Mickiewicza powstały zaś dwa obiekty – w 1906 roku Zakład Kształcenia Nauczycieli oraz w 1913 roku Królewskie Seminarium Żeńskie. Wszystkie te obiekty służą celom edukacyjnym po dzień dzisiejszy.

Ponadto, dla ruchu turystycznego została w tym okresie utworzona trasa spacerowa: Rynek – Promenada – Trójkąt Trzech Cesarzy.

Wszystkie wymienione inwestycje przyczyniły się do unowocześnienia miasta i postępu cywilizacyjnego jego mieszkańców.

Ostatni, istotny dla krajobrazu kulturowego Mysłowic okres międzywojenny nie był już tak dynamiczny. Odrodzona Polska musiała w swych początkach zmierzyć się nie tylko z problemami gospodarczymi, ale również pogłębiającymi się konfliktami społecznymi pomiędzy mniejszościami narodowymi. Wszystko to miało swoje odzwierciedlenie w przestrzeni społeczno – gospodarczej Mysłowic. Pomimo tych problemów miasto utrzymało swój dotychczasowy charakter, z dominującą branżą węgla kamiennego i rozwijającym się stopniowo przemysłem ciężkim, w wymiarze przestrzennym zaś – podział ze ścisłym, dynamicznie rozwijającym się przemysłowym centrum na północy oraz południowymi, raczej rolniczymi enklawami.

Istotnym wkładem okresu międzywojennego były działania, podejmowane w celu zachowania i ochrony zabytków i pamiątek na terenie miasta. Historyczny układ urbanistyczny starego miasta pozostał bez zmian. Jego główna oś biegła od ul. Bytomskiej, poprzez rynek do dworca kolejowego. Wymienić należy zabytki architektury sakralnej, poddane szczególnej opiece, jak najstarszy w mieście Kościółek Św. Krzyża, Kościół Mariacki i Kościół Najświętszego Serca Pana Jezusa. Ozdobą miasta były również ratusz, z przylegającym do niego budynkiem szkoły i budynkiem Dyrekcji Miejskiej Gazowni, okazała willa z 1870 roku, zlokalizowana naprzeciw budynku dworcowego, zespół budynków osiedla górniczego w dzielnicy Piasek, budynek mieszkalny u zbiegu wschodniej pierzei Rynku z ul. Kaczą i budynek mieszkalny przy ul. Mikołowskiej 26 – 36, zwany „Bauvereinem”. Cennymi zabytkami były również – zespół dworski w Parku Zamkowym oraz zameczek Sułkowskich z otoczeniem na Słupnej.

5.2.4 Zabytki nieruchome

- Obiekty wpisane do rejestru obiektów zabytkowych „A” Województwa Śląskiego z terenu miasta Mysłowice:

Lp.	Adres	Obiekt	Czas powstania	Numer rejestru zabytków Data wpisu
1	Mysłowice ul. Świerczyny 1	Kościół parafialny pod wezwaniem Świętego Krzyża, z 1810 roku, barokowo – klasycystyczny. Granice ochrony obejmują cały obiekt i najbliższe otoczenie.	1810 r.	A 802/67 20 XII 1967
2	Mysłowice ul. Starokościelna 5	Kościół filialny pod wezwaniem Narodzenia Najświętszej Marii Panny, wzmiankowany w XIV wieku, dwukrotnie niszczone i odbudowywany, przebudowany w XVIII wieku, barokowy. Granice ochrony obejmują cały obiekt w ramach ogrodzenia oraz mur kościelny z niszami i kostnicą.	XVIII w.	A 804/67 20 XII 1967
3	Mysłowice ul. Starokościelna 10 dawna ul. Nowotki 10	Budynek dawnej szkoły parafialnej, z 1826 roku, użytkowany jako szpital w latach 1877 – 1907, następnie przebudowany na dom mieszkalny. Granice ochrony obejmują cały obiekt i najbliższe otoczenie.	1826 r.	A 895/68 28 VI 1968
4	Mysłowice	<p>Układ urbanistyczny miasta Mysłowice, którego ośrodkiem jest czworoboczny rynek, z którego narożników wybiegają cztery ulice. Miasto lokowane przed 1360 rokiem.</p> <p>Granice ochrony obejmują teren: rozwidlenie ulic Bytomskiej i Świerczyny, teren parku zamkowego, parcele z zabudową po północno – wschodniej stronie placu Mieroszewskiego (dawniej 22 Lipca), Rynku i ulicy Kaczej (do rzeki Przemsza), Kaczą do Strumieńskiego, południowo – wschodni kwartał przyrynkowy, ulicą Grunwaldzką do Krakowskiej, Krakowską do Starokościelnej (dawniej Nowotki), Starokościelną (dawniej Nowotki) wraz z budynkiem dawnej szkoły parafialnej, ulicą Wałową oraz teren zamknięty linią w przedłużeniu ulicy Wałowej do Dąbrowskiego, ulicą Dąbrowskiego do Bytomskiej i Bytomską do rozwidlenia Granice ochrony obejmują cały obiekt i najbliższe otoczenie.</p>	miasto lokowane przed 1360 r.	A 1183/72 5 V 1972
5	Mysłowice ul. Powstańców 13	Willa zbudowana w latach siedemdziesiątych XIX wieku w stylu neoklasycystycznym. Granice ochrony obejmują budynek oraz ogród w ramach ogrodzenia, a także wszystkie elementy stylowe wystroju wnętrza.	lata 70 – te XIX w.	A 1238/79 23 VII 1979
6	Mysłowice ul. Powstańców 1 (plac Wolności)	Budynek (obecnie siedziba Urzędu Miejskiego), zbudowany w latach sześćdziesiątych XIX wieku w stylu neorenesansowym. Granice ochrony obejmują budynek oraz pozostałości stylowego wystroju (stolarka, witraż, itp.).	lata 60 – te XIX w.	A 1239/79 23 VII 1979

7	Mysłowice ul. Mikołowska 26–36	Blok zabudowy mieszkalnej, wzniesiony w 1915 roku w stylu wczesnego modernizmu. Granice ochrony obejmują cały zespół.	1915 r.	A 1361/88 22 II 1988
8	Mysłowice u zbiegu Rynku z ul. Kaczą 2	Budynek wzniesiony na przełomie XIX i XX wieku w stylu historyzmu Granice ochrony obejmują cały budynek.	przeł. XIX i XX w.	A 1510/92 21 XII 1992
9	Mysłowice ul. Wyspiańskiego 3	Budynek mieszkalny, wzniesiony na przełomie XX wieku w stylu historyzmu Granice ochrony obejmują cały budynek.	pocz. XX w.	A 1534/93 15 IX 1993
10	Mysłowice Piasek u zbiegu ulic Boliny i Gwarków	Zespół budynków Szkoły Sportowej, który tworzą: budynek starej szkoły (wraz z budynkiem sanitariatów) i budynek dawnego przedszkola (obecnie zaplecze szkoły) oraz otaczający budynek zespół zieleni. Granice ochrony obejmują cały zespół w ramach ogrodzenia.	1902 r.	A 1532/93 30 VII 993
11	Mysłowice ul. Powstańców 5	Budynek kościoła ewangelicko – augsburskiego Apostołów Piotra i Pawła, wzniesiony w latach 1875 – 1877 według projektu architekta Paula Jackischa w stylu neogotyckim. Granice ochrony obejmują kościół wraz z najbliższym otoczeniem w ramach działek 564/82 i 245/82.	1875 – 1877	A 1661/97 17 XII 1997
12	Mysłowice ul. Starokościelna 4	Budynek mieszkalno – usługowy, wzniesiony w latach 1883 – 1892. Granice ochrony obejmują budynek.	1883 – 1892	A 59/02 29 IV 2002
13	Mysłowice ul. Starokościelna 1	Kościół parafialny pod wezwaniem Najświętszego Serca Pana Jezusa i najbliższe otoczenie wraz z ogrodzeniem, wzniesiony w latach 1888 – 1891 w stylu neogotyckim według projektu Paula Jackischa.	1888 – 1891	A 91/03 18 IX 2003
14	Mysłowice ul. Starokościelna 3	Plebania kościoła parafialnego pod wezwaniem Najświętszego Serca Pana Jezusa i najbliższe otoczenie wraz z ogrodzeniem, wzniesiona w 1842 roku w stylu klasycystycznym. W latach 1891 – 1892 plebanię rozbudowano o część wschodnią, a w 1900 roku o neogotycką ceglaną część od strony ulicy Starokościelnej według projektu A. Krafczyka z Mysłowic.	1842 r., rozbudow a 1891 – 1892, 1900 r.	A 92/03 18 IX 2003
15	Mysłowice ul. Mikołowska	Kaplica rodziny Klaussów usytuowana na tzw. <i>starym cmentarzu</i> , wzniesiona w 1870 roku w stylu neogotyckim przez przemysłowca myśłowickiego Antona Klaussa jako grobowiec rodzinny. Granice ochrony obejmują budynek kaplicy.	1870 r.	A 93/03 18 IX 2003
16	Mysłowice ul. Mikołowska	Kaplica grobowa księdza Markiefki usytuowana na tzw. <i>starym cmentarzu</i> , wzniesiona w 1858 roku w stylu neorensansowym przez księdza Ludwika Markiefkę. Granice ochrony obejmują budynek kaplicy.	1858 r.	A 94/03 18 IX 2003

17	Mysłowice ul. Starokościelna 8	Budynek Zakładu świętego Józefa (obecnie Specjalny Ośrodek Wychowawczy) wraz z otoczeniem, wzniesiony w latach 1902 – 1903 w stylu neogotyckim według projektu mistrza budowlanego A. Krafczyka. Granice ochrony obejmują budynek Zakładu wraz z najbliższym wyznaczonym przez ogrodzenie od strony wschodniej (ulica Starokościelna), od strony południowej i północnej oraz od strony zachodniej podwórzem do dawnego ogrodu, posadowionego na wyższym poziomie, obecnie placu zabaw i basenu.	1902 – 1903	A 95/03 18 IX 2003
18	Mysłowice ul. Krakowska 2	Gmach Sądu Grodzkiego (obecnie Sądu Rejonowego), wzniesiony w latach 1902 – 1904 w stylu eklektycznym. Granice ochrony obejmują budynek.	1902 – 1904	A 96/03 7 XI 2003
19	Mysłowice ul. Szymanowskiego 6	Zespół Aresztu Śledczego, który tworzą: <ul style="list-style-type: none"> • budynek aresztu, wzniesiony w latach 1895 – 1906 w stylu neogotyckim • budynek mieszkalny dla radcy sądowego, wzniesiony prawdopodobnie w 1900 roku bez wyraźnych cech stylowych. Granice ochrony obejmują oba budynki	1895 – 1906 1900 r.	A 97/03 7 XI 2003
20	Mysłowice ul. Mikołowska 1	Zespół Szpitala Miejskiego nr 1 im. Karola Boromeusza, wzniesiony w latach 1907 – 1911 w stylu modernizmu z elementami secesji. W skład zespołu wchodzi pawilon główny, pawilon boczny, budynek administracyjny, kostnica z kaplicą oraz ogrodzenie. Granice ochrony obejmują zespół w ramach ogrodzenia.	1907 – 1911	A 100/03 7 XI 2003
21	Mysłowice ul. Świerczyny 1	Budynek dawnego Szpitala Brackiego wzniesiony około 1856 roku oraz budynek willi mieszkalnej wzniesionej w 1902 roku w stylu secesyjnym. Granice ochrony obejmują budynki.	szpital ok. 1865 r. willa 1902 r.	A 101/03 7 XI 2003
22	Mysłowice ul. Mikołowska 3 – 5	Gmach II Liceum Ogólnokształcącego wzniesiony w 1912 roku w stylu modernizmu. Granice ochrony obejmują budynek wraz z otoczeniem i zielenią w ramach działki.	1912 rok	A 102/03 7 XI 2003
23	Mysłowice plac Wolności 3	Budynek szkoły powszechnej (obecnie Zespołu Szkół Specjalnych im. Janusza Korczaka) wzniesiony w latach 1876 – 1877 w stylu neorenesansowym w typie architektury pałacowej. Granice ochrony obejmują budynek.	1876 – 1877	A 103/03 7 XI 2003
24	Mysłowice ul. Grunwaldzka 20	Kamienica mieszczańska wzniesiona w 1901 roku w stylu eklektycznym. Granice ochrony obejmują budynek.	1901 r.	A 104/03 7 XI 2003
25	Mysłowice plac Wolności 8 i ul. Grunwaldzka 22	Kamienica mieszczańska wzniesiona w latach 1891 – 1892 w stylu neorenesansu. Granice ochrony obejmują budynek.	1891 – 1892	A 105/03 7 XI 2003
26	Mysłowice ul. Krakowska 4	Kamienica mieszkalna wzniesiona w latach 1902 – 1903 w stylu secesyjnym z elementami neobaroku. Granice ochrony obejmują budynek.	1902 – 1903	A 106/03 7 XI 2003

27	Mysłowice ul. Mickiewicza 6	Gmach I Liceum Ogólnokształcącego im. Tadeusza Kościuszki wzniesiony w latach 1913 – 1914 w stylu modernizmu z elementami neobaroku. Granice ochrony obejmują budynek wraz z najbliższym otoczeniem i zielenią w ramach działki.	1913 – 1914	A 107/03 7 XI 2003
28	Mysłowice plac Wolności 5	Gmach Liceum Handlowego im Augustyna Hlonda wzniesiony w latach 1902 – 1904 w stylu eklektyzmu z elementami neomanieryzmu niderlandzkiego. Granice ochrony obejmują budynek.	1902 – 1904	A 109/03 7 XI 2003

Kościół parafialny p. w. Św. Krzyża ul. Świerczyny 1

Kościół filialny p. w. Narodzenia Najświętszej Marii Panny ul. Starokościelna 5

Budynek dawnej szkoły parafialnej ul. Starokościelna 10

Układ urbanistyczny miasta Mysłowice – Rynek

Willa przy ul. Powstańców 13

Budynek – obecnie siedziba Urzędu Miasta ul. Powstańców 1

Blok zabudowy mieszkaniowej tzw. Bauverein ul. Mikołowska 26 – 36

Budynek w stylu historyzmy ul. Kacza 2

Budynek mieszkalny w stylu historyzmu ul. Wyspiańskiego 3

Zespół budynków Szkoły Sportowej u zbiegu ulic Boliny i Gwarków

Kościół ewangelicko – augsburski Apostołów Piotra i Pawła ul. Powstańców 5

Budynek mieszkalno – usługowy ul. Starokościelna 4

Kościół parafialny p. w. Najświętszego Serca Pana Jezusa ul. Starokościelna 1

Plebania kościoła parafialnego p. w. Najświętszego Serca Pana Jezusa ul. Starokościelna 3

Kaplica rodziny Klaussów – stary cmentarz ul. Mikołowska

Kaplica grobowa księdza Markiefki – stary cmentarz ul. Mikołowska

Budynek Zakładu św. Józefa – obecnie Specjalny Ośrodek Wychowawczy ul. Starokościelna 8

Gmach Sądu Grodzkiego, obecnie Sąd Rejonowy ul. Krakowska 2

Zespół Aresztu Śledczego

Zespół Szpitala Miejskiego Nr 1 ul. Mikołowska 1

Budynek dawnego Szpitala Brackiego ul. Świerczyny 1

Gmach II Liceum Ogólnokształcącego ul. Mikołowska 3 – 5

Budynek szkoły powszechnej, obecnie Zespół Szkół Specjalnych Plac Wolności 3

Kamienica w stylu eklektycznym ul. Grunwaldzka 20

Kamienica w stylu neorenesansu Plac Wolności 8 / ul. Grunwaldzka 22

Kamienica w stylu secesyjnym ul. Krakowska 4

Gmach I Liceum Ogólnokształcącego ul. Mickiewicza 6

Gmach Liceum Handlowego Plac Wolności 5

5.2.5 Zabytki ruchome

- Obiekty wpisane do rejestru zabytków ruchomych „B” Województwa Śląskiego z terenu miasta Mysłowice:

Lp.	Adres	Obiekt	Czas powstania	Numer rejestru zabytków
1	Bytomska 9	Wyposażenie sklepu mięsnego <ul style="list-style-type: none"> • Boazeria • Posadzka 	pocz. XX w.	B/628/92
2	Starokościelna 5	Zespół ośmiu ołtarzy znajdujący się w kościele filialnym p. w. Najświętszej Marii Panny	II ćw. XVIII w.	B/633/92
3	Starokościelna 5	Chrzcielnica znajdująca się w kościele filialnym p. w. Najświętszej Marii Panny	II poł. XVI w.	B/634/92
4	Starokościelna 5	Ambona znajdujący się w kościele filialnym p. w. Najświętszej Marii Panny	XVIII w.	B/635/92
5	Starokościelna 5	Dekoracja wystroju kościoła filialnego p. w. Najświętszej Marii Panny (chór muzyczny, organy, stiuki, portal z drzwiami do niszy z chrzcielnicą, portal z prezbiterium do zakrystii, drzwi w przejściu na ambonę, drzwi z zakrystii na zewnątrz, balustrada z prezbiterium)	lata 1740 – 1744 oraz XVIII w.	B/636/92
6	Starokościelna 5	Zespół pięciu epitafiów znajdujących się w Kościele filialnym p. w. Najświętszej Marii Panny	1742 r., III ćw. XVIII w., 1814 r.	B/637/92
7	Starokościelna 5	Obraz „Narodzenie Najświętszej Marii Panny” wraz z sukienką	XVII w.	B/638/92
8	Starokościelna 5	Otoczenie kościoła filialnego p. w. Najświętszej Marii Panny: <ul style="list-style-type: none"> • kolumna z figurą Matki Boskiej Niepokalanie Poczętej • krzyż przydrożny 	<ul style="list-style-type: none"> • 1727 r. • przeł. XVIII i XIX w. 	B/639/92

5.2.6 Zabytki archeologiczne

- Obszary potencjalnego występowania zabytków archeologicznych:

Lp.	Lokalizacja	Rodzaj zabytku	Czas powstania
1	Mysłowice – Wesola	Ślady osadnictwa	Neolit
2	Mysłowice – Wesola	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Późne średniowiecze, Czasy nowożytne
3	Mysłowice – Wesola	Ślady osadnictwa	Czasy nowożytne
4	Mysłowice – Wesola	Ślady osadnictwa	Czasy nowożytne
5	Mysłowice – Wesola	Ślady osadnictwa	Czwartorzęd
6	Mysłowice – Krasowy	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze, XV – XVI w.

7	Mysłowice – Ławki	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze, XV w.
8	Mysłowice – Ławki	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze, XV w.
9	Mysłowice – Krasowy	Ślady osadnictwa	Bliżej nieokreślone pradzieje, epoka żelaza?
10	Mysłowice – Hajdowizna	Osada	kultura przeworska, okres rzymski
11	Mysłowice – Dzieckowice	Ślady osadnictwa Ślady osadnictwa	Bliżej nieokreślone pradzieje, epoka żelaza? XIV – XV w.
12	Mysłowice – Dzieckowice	Punkt osadniczy	Bliżej nieokreślone pradzieje
13	Mysłowice – Brzezinka	Ślad osadnictwa Osada	XIV – XV w., okres późnośredniowieczny XVII – XVIII w., okres nowożytny
14	Mysłowice – Brzezinka	Ślad osadnictwa Osada	XIV – XV w., okres późnośredniowieczny XVII – XVIII w., okres nowożytny
15	Mysłowice – Brzezinka	Ślad osadnictwa Osada	XIV – XV w., okres późnośredniowieczny XVII – XVIII w., okres nowożytny
16	Mysłowice – Janów Miejski	Ślad osadnictwa	Kultura łużycka
17	Mysłowice – Wesola	Ślady osadnictwa	Neolit
18	Mysłowice – Wesola	Punkt osadniczy Punkt osadniczy	Późne średniowiecze Czasy nowożytne

5.2.7 Strefy planowane do ochrony konserwatorskiej w „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Mysłowice”

„Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Mysłowice” z 2008 roku wskazuje następujące strefy (obszary), planowane do ochrony konserwatorskiej:

- centrum miasta (ok. 32,2 ha), obejmujące: – ul. Świerczyny (kościół filialny p. w. św. Krzyża i budynek Szpitala Brackiego) – ul. Bytomską – ul. Wierzbową – ul. Nadbrzeżną – ul. Kaczą – ul. Krakowską – linię kolejową – linię tramwajową – zaplecze willi przy ul. Powstańców 13 – zabudowę po wschodniej stronie ul. Powstańców – północną granicę Parku Promenada – linię kolejową – ul. Szymanowskiego – ul. Towarową
- Park Zamkowy (ok. 2,9 ha)
- zabudowa związana z Kopalnią „Mysłowice” (ok. 4,8 ha) obejmującą: – ul. Świerczyny – ul. Boliny – północno wschodnie granice zespołu budynków szkoły i cmentarza żydowskiego – ul. Gwarków
- Kopalnia „Mysłowice” (ok. 2,4 ha) w rejonie szybów „Łokietek”, „Jagiełło” i „Sas”
- zespół zabudowy przy ul. Wojska Polskiego (ok. 1,8 ha w dwóch częściach)
- zespół zabudowy przy ul. Miarki (ok. 1,7 ha), obejmujący: – ul. Wysockiego – ul. Słupecką – ul. Katowcką – ul. Robotniczą – ul. Górniczą

5.2.8 Dziedzictwo niematerialne i zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy

Dziedzictwo niematerialne gminy Mysłowice i zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy zostaną określone w wyniku realizacji zadań niniejszego programu.

6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy. Analiza szans i zagrożeń.

Analizując stan istniejący w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz ochrony dziedzictwa kulturowego w gminie Mysłowice rozpoznano następujące czynniki, determinujące priorytety działania władz samorządowych w tym zakresie:

ANALIZA SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> Zachowanie w centrum miasta oryginalnego układu historycznego miasta lokacyjnego Zachowane obiekty zabytkowe, prezentujące rozwój architektury XIX i początków XX wieku Zachowana architektura przemysłowa XIX wieku – Zakład „A” po KWK Mysłowice Bardzo dobrze zachowany i jednorodny zespół osiedla robotniczego na Piasku Ślady dawnej wielokulturowości miasta – kościoły katolickie, ewangelicki, cmentarz żydowski Ślady dziedzictwa historycznego i kultury materialnej, zachowane w przestrzeni i krajobrazie gminy Zrewitalizowany Park Zamkowy w pobliżu centrum miasta Obszary o wartościowym krajobrazie i walorach historycznych (pasmo Przemszy z Trójkątem Trzech Cesarzy) Bardzo dobre powiązania z regionalnym i krajowym układem drogowym – autostrada A4, droga ekspresowa S1, planowana budowa Drogowej Trasy Średnicowej oraz odcinka trasy S1 od Mysłowic do Bielska – Białej Bogata historia gminy Zachowane obiekty sakralne o wysokiej wartości kulturowej Zaawansowana i przejrzysta polityka przestrzenna Korzystne położenie Mysłowic na skrzyżowaniu europejskich korytarzy komunikacji i wymiany 	<ul style="list-style-type: none"> Niewystarczające wyeksponowanie obiektów zabytkowych w mieście Niewielkie zrozumienie społeczne dla problematyki ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego Niewielka popularyzacja wiedzy z zakresu ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego Niekontrolowane przebudowy obiektów zabytkowych Peryferyjne położenie historycznego centrum miasta w jego strukturze urbanistycznej Nierównomierny układ urbanistyczny miasta Osłabienie funkcji historycznego centrum miasta Niewystarczające wykorzystanie walorów zabytkowej części miasta Zdegradowane centrum miasta w wymiarze gospodarczym, społecznym i infrastrukturalnym Zdegradowane tereny przemysłowe w centrum miasta Drogi prowadzące ruch tranzytowy w silnie zurbanizowanych dzielnicach śródmiejskich Niezadawalający system komunikacji społeczeństwa z samorządem Brak komunikacji na linii właściciele obiektów zabytkowych – władze samorządowe Brak inicjatyw w zakresie partnerstwa publiczno – prywatnego Częściowy zanik tradycji i tożsamości regionalnej, związany ze zmianami stylu życia (zwłaszcza młodzieży)
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> Rewitalizacja obszarów przemysłowych w mieście Ponadlokalne działania na rzecz rewitalizacji doliny Przemszy Uwzględnianie zagadnień z zakresu ochrony zabytków w programach strategicznych gminy Uwzględnianie zagadnień z zakresu ochrony zabytków w planowaniu przestrzennym gminy 	<ul style="list-style-type: none"> Zaniedbane miejsca historyczne oraz zabytki Postępująca dekapitalizacja zabudowy o walorach zabytkowych Postępująca degradacja stanu technicznego części obiektów wpisanych do Rejestru Zabytków „A” Województwa Śląskiego Trudności finansowe właścicieli obiektów zabytkowych

<ul style="list-style-type: none"> • Podjęcie działań w zakresie rewitalizacji historycznej zabudowy i rozwoju centrum miasta oraz terenów pokopalnianych • Wysoki stopień identyfikacji mieszkańców z obecnym miejscem zamieszkania • Wzrastająca świadomość mieszkańców w zakresie poprawy estetyki budynków • Wzrost poszanowania dla obiektów posiadających walory historyczne • Utworzenie centrum logistycznego 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak działań inwestycyjnych, skutkujący degradacją obiektów zabytkowych • Mało skuteczna egzekucja prawna w zakresie samowoli budowlanych oraz dewastacji zabytków • Brak środków finansowych na badania archeologiczne, architektoniczne i historyczne • Postępująca degradacja starych dzielnic przemysłowych • Ograniczona możliwość kontroli gminy nad procesami przekształceń terenów przemysłowych o charakterze zabytkowym • Likwidacja KWK „Mysłowice” i systematyczna degradacja infrastruktury towarzyszącej • Internsnywny ruch samochodowy w centrum miasta • Konkurencyjność innych miejscowości województwa śląskiego o większych walorach zabytkowych, historycznych i turystycznych • Braki w infrastrukturze turystycznej i noclegowej
--	---

7. Założenia programowe

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Mysłowice formułuje działania samorządu w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami na terenie miasta Mysłowice. Wyznaczone przezeń kierunki i działania uwzględniają specyfikę dziejów lokalnej społeczności Mysłowic oraz charakter jej dziedzictwa kulturowego. Ponadto, zgodne są z celami, wskazanymi w Ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, narodowymi, krajowymi i wojewódzkimi dokumentami strategicznymi oraz komplementarne w stosunku do pozostałych dokumentów planistycznych gminy.

7.1 Priorytety, kierunki działania oraz zadania programu opieki

Priorytet I	Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego, jako element rozwoju społeczno – gospodarczego gminy
Kierunki działania	Zahamowanie procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania
Działania	Prowadzenie prac remontowych i konserwatorskich przy obiektach zabytkowych, stanowiących własność gminy (w ramach opracowanego planu remontów)
	Opracowanie długofalowego planu remontów obiektów zabytkowych, znajdujących się w zasobach komunalnych
	Dofinansowanie w drodze dotacji z budżetu gminy prac konserwatorskich, restauratorskich oraz robót budowlanych przy zabytkach nieruchomości i ruchomych, wpisanych do rejestru zabytków,
	Podjęcie starań o uzyskanie środków zewnętrznych na renowację obiektów zabytkowych nieruchomości i ruchomych
	Rewaloryzację zespołów zabytkowej zieleni, w tym gminnych parków, cmentarzy oraz obszarów nieczynnych cmentarzy

	Opracowanie planu systematycznych kontroli stanu utrzymania i sposobu użytkowania oraz finansowania obiektów zabytkowych, znajdujących się w zasobach komunalnych
	Realizację zasad ochrony konserwatorskiej w odniesieniu do strefy ochrony konserwatorskiej – układu urbanistycznego Starego Miasta w Mysłowicach
Zadania	Remont budynku Urzędu Miasta – elewacje i zachowanie elementów wystroju wnętrz
	Remont wraz ze zmianą funkcji budynku dawnego Liceum Handlowego przy ul. Plac Wolności 5 na potrzeby Urzędu Miasta – elewacje i wnętrza
	Remont elewacji kamienicy przy ul. Grunwaldzkiej 20 (wraz z klatką schodową)
	Remont elewacji kościoła p. w. Narodzenia Najświętszej Marii Panny
	Remont elewacji bramy, i klatki schodowej wraz ze stolarką drzwiową, balustradą schodów i elementów oświetlenia kamienicy przy Placu Wolności 8 i ul. Grunwaldzkiej 22
	Remont wyposażenia sklepu mięsnego przy ul. Bytomskiej 9 wraz ze zmianą funkcji wnętrza
	Objęcie ochroną konserwatorską wapienników i stanowisk archeologicznych z terenu miasta Mysłowice
	Stworzenie podstaw finansowania, współfinansowania i zachęt na rzecz remontów i konserwacji obiektów zabytkowych, wpisanych do rejestru zabytków
	Remont elewacji, dachu, stropów, stolarki okiennej i drzwiowej w kamienicy przy ul. Grunwaldzkiej 9
	Realizacja remontu kamienicy przy ul. Rynek 2
	Realizacja remontu kamienicy przy ul. Bytomskiej 6
	Realizacja remontu kamienicy przy ul. Katowickiej 13
	Realizacja remontu kamienicy przy ul. Chrzanowskiej 4
	Realizacja remontu budynku mieszkalnego przy ul. Powstańców 7
	Realizacja remontu Przychodni Rejonowej przy ul. Powstańców 9
	Realizacja remontu domu mieszkalnego wraz z oficyną przy ul. Powstańców 15
	Realizacja remontu dawnej siedziby biura emigracyjnego przy ul. Powstańców 23
	Sporządzenie projektu technicznego i wykonawstwa, celem remontu kamienicy przy ul. Grunwaldzkiej 20
	Sporządzenie projektu technicznego i wykonawstwa, celem remontu kamienicy przy Placu Wolności 7
	Sporządzenie projektu technicznego i wykonawstwa, celem remontu budynku mieszkalnego przy ul. Oświęcimskiej 6
	Sporządzenie projektu technicznego i wykonawstwa, celem remontu kamienicy przy ul. Adama Mickiewicza 1
	Sporządzenie projektu technicznego i wykonawstwa, celem remontu budynku mieszkalnego przy ul. Karola Miarki 7
	Sporządzenie projektu technicznego i wykonawstwa, celem remontu budynku mieszkalnego przy ul. Karola Miarki 9
	Sporządzenie projektu technicznego i wykonawstwa, celem remontu kamienicy przy ul. Stanisława Wyspiańskiego 5

Priorytet I	Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego, jako element rozwoju społeczno – gospodarczego gminy
Kierunki działania	Podejmowanie działań, zwiększających atrakcyjność zabytków na potrzeby społeczne, turystyczne i edukacyjne
Działania	Prowadzenie bieżących prac porządkowych przy zabytkowych zespołach zieleni: gminnych parkach, cmentarzach, obszarach nieczynnych cmentarzy, dawnych parkach dworskich
Zadania	<p>Rewaloryzacja przestrzeni otoczenia kościoła p. w. Narodzenia Najświętszej Marii Panny</p> <p>Rewaloryzację otoczenia Kościoła Mariackiego, w tym łącznika pomiędzy ulicami Starokościelną i Grunwaldzką, placu przy ulicach Jana Matejki i Bytomskiej, placu przy ulicach Bytomskiej i Rynek</p> <p>Rewaloryzację ulic Grunwaldzkiej i Powstańców oraz Placu „Dworcowego”</p> <p>Rewaloryzację Placu Wolności, w tym przestrzeni od ul. Krakowskiej do Ratusza</p> <p>Remont ogrodzenia Zespołu Szkół Sportowych przy ulicy Gwarków 4</p> <p>Uporządkowanie otoczenia i remont muru cmentarza żydowskiego</p> <p>Rewaloryzacja i uatrakcyjnienie przestrzeni publicznych miasta Mysłowice</p> <p>Iluminacja najciekawszych kamienic</p>

Priorytet I	Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego, jako element rozwoju społeczno – gospodarczego gminy
Kierunki działania	Określenie warunków współpracy z właścicielami obiektów zabytkowych
Działania	<p>Przekazywanie właścicielom i dysponentom obiektów zabytkowych informacji o możliwościach pozyskiwania dodatkowego wsparcia finansowego</p> <p>Podjęcie działań w celu znalezienia użytkowników dla zdegradowanych obiektów zabytkowych</p> <p>Okresowe przeglądy zabezpieczeń obiektów zabytkowych, zgodnie z Gminnym Programem Ochrony Zabytków na Wypadek Konfliktu Zbrojnego i Sytuacji Kryzysowych</p>
Zadania	<p>Utworzenie Miejskiego Funduszu Ochrony Zabytków wraz z określeniem standardów, zasad oraz regulaminu jego stosowania</p> <p>Znalezienie nowego właściciela, remont wraz ze zmianą funkcji budynku dawnej szkoły powszechnej (obecnie Zespołu Szkół Specjalnych) Plac Wolności 3</p>

Priorytet II	Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego
Kierunki działania	Zintegrowana ochrona dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego
Działania	<p>Opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, szczególnie obszarów o dużym nasyceniu obiektami zabytkowymi</p> <p>Wdrażanie programów rewitalizacji</p> <p>Konsekwentne egzekwowanie zapisów, dotyczących działalności inwestycyjnej na obszarach objętych ochroną, określonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego</p> <p>Walka z samowolami budowlanymi</p>

Zadania	Opracowanie dokumentacji p. n. „Waloryzacja przestrzeni miasta Mysłowice”, określającej wartości kulturowe i środowiskowe, które należy chronić
	Opracowanie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszarów „Stare Miasto i Piasek Południowy” w Mysłowicach
	Zakończenie prac nad aktualizacją Miejskiego Programu Rewitalizacji dla miasta Mysłowice

Priorytet II	Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego
Kierunki działania	Rozszerzenie zasobu i ochrony dziedzictwa kulturowego gminy
Działania	Wystąpienie do wojewódzkiego konserwatora zabytków z wnioskiem o wpisanie do rejestru zabytków cennych obszarów i obiektów
Zadania	Opracowanie gminnej ewidencji zabytków
	Zinventaryzowanie cmentarza żydowskiego przy ulicy Gwarków, opracowanie dokumentacji konserwatorskiej i wpis do rejestru zabytków

Priorytet III	Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja, służąca budowaniu tożsamości
Kierunki działania	Szeroki dostęp do informacji o dziedzictwie kulturowym gminy
Działania	Udostępnienie informacji o zabytkach gminy na stronie internetowej Urzędu Miasta
	Opracowanie mapy zabytków gminy, jako graficznej formy promocji, ułatwiającej dotarcie do elementów dziedzictwa kulturowego
	Aktualizacja strefy ścisłej ochrony konserwatorskiej – układu urbanistycznego Starego Miasta w Mysłowicach
Zadania	Opracowanie walorów zabytkowych i przyrodniczych i kulturowych dzielnic południowych
	Dokumentowanie niematerialnego dziedzictwa kulturowego lokalnych społeczności w gminie Mysłowice
	Konkurs fotograficzny „Znane – Nieznane”

Priorytet III	Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja, służąca budowaniu tożsamości
Kierunki działania	Specjalistyczne rozpoznanie badawcze poszczególnych obiektów, zespołów oraz obszarów związanych z przygotowywanym lub realizowanym procesem inwestycyjnym
Działania	Wsparcie działań, mających na celu odrestaurowanie lub uporządkowanie obiektów zabytkowych, cennych z punktu widzenia lokalnej społeczności oraz propagowanie lokalnej kultury i tradycji dziedzictwa kulturowego gminy
	Prowadzenie monitoringu i weryfikacja obiektów, uwzględnionych w gminnej ewidencji zabytków

8. Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami

Zadania, określone w Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami Miasta Mysłowice będą wykonywane przy pomocy następujących instrumentów:

- *PRAWNYCH*

Wynikających z przepisów ustawowych, obejmujących między innymi uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, stref ochrony konserwatorskiej, budowę parków kulturowych, wnioskowanie o wpis do wojewódzkiego rejestru zabytków lub włączenie do wojewódzkiej ewidencji zabytków obiektów, będących własnością gminy, wykonywanie decyzji administracyjnych wojewódzkiego konserwatora zabytków.

- *FINANSOWYCH*

Obejmujących między innymi finansowanie prac konserwatorskich, remontowych i archeologicznych przy obiektach zabytkowych będących własnością gminy lub znajdujących się w trwałym zarządzie jej jednostek bądź zakładów budżetowych, korzystanie z programów uwzględniających finansowanie z funduszy europejskich oraz dotacje, subwencje, dofinansowania, nagrody, zwolnienia podatkowe, zachęty finansowe dla właścicieli i posiadaczy obiektów zabytkowych, w zależności od możliwości finansowych gminy.

- *KOORDYNACJI*

Obejmujących między innymi realizację zapisów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego, zawartych w dokumentach strategicznych – krajowych, wojewódzkich i powiatowych, a także w gminnych programach prac konserwatorskich, strategiach i analizach.

- *SPOŁECZNYCH*

Obejmujących między innymi działania o charakterze edukacyjnym, promocyjnym, współdziałanie z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, działania zmierzające do tworzenia miejsc pracy, związanych z opieką nad zabytkami.

- *KONTROLNYCH*

Obejmujących między innymi aktualizację danych, dotyczących stanu zachowania obiektów zabytkowych w ramach ewidencji zabytków, monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego gminy oraz stanu zachowania dziedzictwa kulturowego.

9. Zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami

Głównym odbiorcą Programu jest społeczność lokalna gminy Mysłowice. Dotyczy on nie tylko właścicieli i użytkowników obszarów i obiektów zabytkowych, przede wszystkim mieszkańców miasta. Program powinien służyć podejmowaniu planowych działań, dotyczących inicjowania, wspierania, koordynowania prac z dziedziny ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, jak również upowszechnianiu i promowaniu dziedzictwa kulturowego gminy Mysłowice.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Mysłowice, po zaopiniowaniu przez Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Katowicach, zostanie przyjęty Uchwałą Rady Miasta Mysłowice. Program został opracowany na okres czterech lat i stanowi dokument uzupełniający w stosunku do innych dokumentów planistycznych i aktów prawa miejscowego. Co dwa lata Prezydent Miasta Mysłowice będzie przedstawiał Radzie Miasta Mysłowice sprawozdania z realizacji zadań Programu. Ponadto, Program podlega wymogom bieżącego monitorowania, oceniania i ewentualnej modyfikacji, nie rzadziej niż raz w dwuletnim okresie sprawozdawczym. Nadzór nad wykonaniem programu prowadzi Zespół d/s Rewitalizacji i Strategii.

Głównymi kryteriami oceny realizacji Programu będą:

- *W PRIORYTECIE I*
  - określony procentowo poziom wydatków z budżetu gminy na ochronę i opiekę nad zabytkami
  - wartość finansowa zrealizowanych programów rewitalizacji bądź rewaloryzacji obiektów zabytkowych
  - liczba (bądź inne mierniki) obiektów zabytkowych poddanych rewaloryzacji w ramach podjętych działań
  - wartość finansowa wykonanych prac remontowo – konserwatorskich przy zabytkach oraz liczba obiektów, poddanych takim pracom
  - zakres współpracy z organizacjami społecznymi i pozarządowymi

- *W PRIORYTECIE II*
  - określony procentowo poziom objęcia terenu gminy wykonanymi, miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego
  - liczba wniosków o wpis do rejestru zabytków – obszarów, obiektów i zespołów zabytkowych
  - liczba wniosków o uznaniu obiektów i obszarów za pomniki historii bądź liczba utworzonych parków kulturowych
  - zakres współpracy z organizacjami społecznymi i pozarządowymi

- *W PRIORYTECIE III*

- liczba utworzonych bądź zmodernizowanych elementów infrastruktury służących funkcjonowaniu i rozwojowi turystyki kulturowej
- liczba osób zwiedzających muzea, wystawy i inne formy promocji kultury
- liczba imprez, związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego
- liczba opracowanych prac studialnych
- liczba opracowanych wydawnictw
- liczba utworzonych szlaków rowerowych, turystycznych i innych
- ilość zabytków oznakowanych znakiem błękitnej tarczy

10. Źródła finansowania programu opieki nad zabytkami

Obowiązującym wyznacznikiem sposobu finansowania opieki nad zabytkami są zasady, zawarte w rozdziale 7 ustawy z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Nakładają one obowiązek finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku na osobę fizyczną bądź inną jednostkę organizacyjną (w tym jednostki z sektora finansów publicznych), posiadającą tytuł prawny do zabytku.

Większość wykonywanych przez właścicieli bądź użytkowników obiektów zabytkowych, wymienionych wyżej prac przy tych obiektach, wymaga zapewnienia współfinansowania wykonywanych prac ze źródeł zewnętrznych, które obejmują:

- dotacje gminne
- dotacje powiatowe
- dotacje wojewódzkie
- zwolnienia z podatków i opłat lokalnych
- dotacje Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków
- promesę Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (w zakresie rozwoju kultury)
- programy operacyjne Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego
- dotacje Ministra Kultury
- źródła zagraniczne, zwłaszcza źródła unijne w ramach funduszy strukturalnych

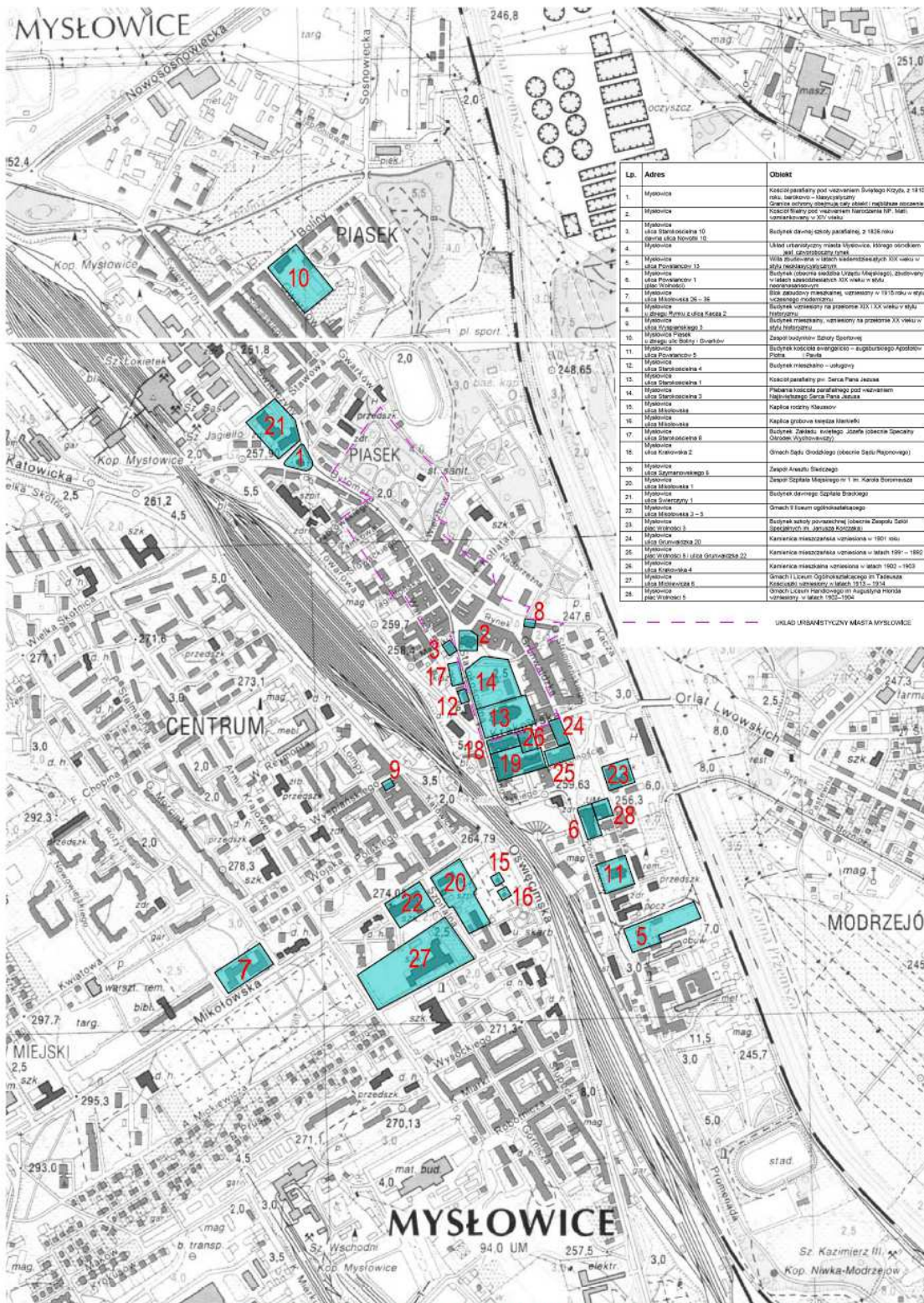
Sposoby i warunki udzielania dotacji, zakres prac przy obiektach zabytkowych, podlegających dofinansowaniu, jak również warunki rozliczania pozyskanych środków finansowych określają zwłaszcza:

- art. 77 oraz art. 81 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami
- Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 6 czerwca 2005 r. w sprawie udzielenia dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru

- Ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (w zakresie utrzymania i konserwacji obiektów zabytkowych)
- Uchwała Nr L/515/05 Rady Miasta Mysłowice z dnia 25 sierpnia 2005 r. w sprawie zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, oraz jej aktualizacja.

11. Część graficzna programu opieki nad zabytkami

Załącznik mapowy obrazujący lokalizację 28 obiektów rejestrowych „A” z terenu gminy Mysłowice, wpisanych do rejestru obiektów zabytkowych Województwa Śląskiego.

Lp.	Adres	Opis
1	Mysłowice	Kościół parafialny pod wezwaniem Świątoga Kozła, z 1810 rsk., barokowo - neoklasycystyczny
2	Mysłowice	Grzebień ochotników ciałobliżni, męskie muzeum
3	Mysłowice	Kościół Wniebowstania Pana Jezusa, neoklasycystyczny, 1810 rsk., z 1810 rsk.
4	Mysłowice	Budynek dawnego cmentarza parafialnego, z 1836 roku
5	Mysłowice	Urząd urzędniczy miasta Mysłowice, XIX wiek, neoklasycystyczny
6	Mysłowice	Willa budowana w latach 1812-1813, XIX wiek w stylu neoklasycystycznym
7	Mysłowice	Budynek dawnego sądu powiatowego, obrotowy w latach 1812-1813, XIX wiek w stylu neoklasycystycznym
8	Mysłowice	Biła zabudowa mieszkalna, wzniesiona w 1815 roku w stylu neoklasycystycznym
9	Mysłowice	Budynek wzniesiony na przełomie XIX, XX wieku w stylu neoklasycystycznym
10	Mysłowice	Budynek mieszkalny, wzniesiony na przełomie XIX wieku w stylu neoklasycystycznym
11	Mysłowice	Mysłowice Piasek
12	Mysłowice	Zespół budynków Szkoły Specjalnej
13	Mysłowice	Budynek kościoła ewangelicko - augustańskiego Apostołów Pawła i Szary
14	Mysłowice	Budynek mieszkalny - neoklasycystyczny
15	Mysłowice	Kościół parafialny pw. Św. Pawła Józefa
16	Mysłowice	Planowa katedra katedralna pod wezwaniem Najświętszego Serca Pana Jezusa
17	Mysłowice	Kaplica grobowa Młodszy
18	Mysłowice	Kaplica grobowa Młodszy
19	Mysłowice	Budynek Związku, Księstwo Józefa Józefa Szary
20	Mysłowice	Grzech Św. Onofrego (kościół Św. Onofrego)
21	Mysłowice	Zespół Anny Szary
22	Mysłowice	Zespół Szkoły Męskiej nr 1 im. Karola Brunszwickiego
23	Mysłowice	Budynek dawnego Szkoły Specjalnej
24	Mysłowice	Budynek II Liceum Ogólnokształcącego
25	Mysłowice	Budynek szkoły parafialnej (kościół Zespołu Szary Szary)
26	Mysłowice	Kamienica mieszkalna wzniesiona w latach 1801 - 1802
27	Mysłowice	Kamienica mieszkalna wzniesiona w latach 1801 - 1802
28	Mysłowice	Kamienica mieszkalna wzniesiona w latach 1801 - 1802

USYTUOWANIE OBIEKTÓW WPISANYCH DO REJESTRU ZABYTKÓW "A" ŚLĄSKIEGO WOJEWÓDZKIEGO KONSERWATORA ZABYTKÓW